

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

Srovnání kooperativního učení s jinými formami výuky na 2. stupni ZŠ

Vypracovala: Lucie Peterková
Vedoucí práce: Mgr. Martina Faltová

České Budějovice 2023

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích, dne 19. dubna 2023

Lucie Peterková

Poděkování

Ráda bych poděkovala mé školitelce Mgr. Martině Faltové za odborné vedení, cenné rady, vstřícnost a pomoc při zpracování bakalářské práce. Velké poděkování patří také vedení 1. ZŠ Sedlčany, paní učitelce Mgr. Martině Novotné a všem žákům, kteří se zúčastnili realizované výuky vedené formou kooperativního vyučování.

Abstrakt

Bakalářská práce se bude věnovat srovnání kooperativního učení s jinými formami výuky na 2. stupni základní školy a vytyčení výhod a nevýhod plynoucích z využití kooperativního učení. V teoretické části práce bude rozebrán koncept kooperativního učení a následně budou rozebrány ostatní zvolné formy výuky. V praktické části se práce bude věnovat šetření, který spočívá v realizaci připravených hodin na principu kooperativního učení, které proběhnou v 9. ročníku 2. stupně 1. ZŠ Sedlčany. Nejprve bude popsána příprava a průběh realizovaných hodin. Druhá část šetření se bude zabírat zpětnou vazbou mezi žáky, zúčastněných realizovaných hodin, prostřednictvím vytvořeného dotazníku. Na základě vyhodnocení výsledků dotazníku bude zjištěno, jaký mají žáci pohled na kooperativní vyučování v porovnání s hodinami, ve kterých jsou využívány jiné formy výuky a jaké vidí výhody či nevýhody při využívání kooperativního učení ve výuce. Šetření bude doplněno rozhovorem s paní učitelkou účastněnou realizovaných hodin vedených principem kooperativní formy výuky. Na závěr praktické části bude zařazena vlastní reflexe realizovaných hodin.

Klíčová slova

Kooperativní vyučování, kooperace, výhody kooperativní výuky, nevýhody kooperativní výuky, formy výuky

Abstract

The aim of bachelor thesis is to compare cooperative learning with other forms of teaching at the lower secondary school and to outline the advantages and disadvantages of using cooperative learning. In the theoretical part of the thesis, the concept of cooperative learning will be presented, followed by a discussion of other forms of learning. In the practical part of the thesis, the action research will be devoted to the implementation of prepared lessons based on the principle of cooperative learning, which will be realized in the 9th grade of the 2nd grade of the 1st elementary school Sedlčany. First, the preparation and the course of the implemented lessons will be described. The second part of the research will deal with a survey among the pupils participating in the implemented lessons, through a questionnaire. Based on the evaluation of the questionnaire results, it will be found out what the pupils' view of cooperative learning is in comparison with lessons in which other forms of teaching are used and what they see as the advantages or disadvantages of using cooperative learning in teaching. The investigation will be complemented by an interview with a teacher involved in implemented lessons guided by the cooperative learning principle. At the end of the practical part, self-reflection of the implemented lessons will be included.

Keywords

Cooperative teaching, cooperation, advantages of cooperative teaching, disadvantages of cooperative teaching, forms of teaching

Obsah

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 KOOPERATIVNÍ VYUČOVÁNÍ	10
1.1 Vymezení pojmu kooperace.....	10
1.2 Prvky kooperativního učení.....	11
1.3 Prostředí.....	16
1.4 Role učitele.....	17
1.5 Role žáka	18
1.6 Vybrané metody kooperativního vyučování	18
2 DALŠÍ VYBRANÉ FORMY VÝUKY.....	22
2.1 Frontální výuka.....	22
2.2 Projektová výuka	24
2.3 Skupinová výuka.....	25
2.4 Další formy výuky	27
2.4.1 Individuální výuka	27
2.4.2 Individualizovaná výuka	27
2.4.3 Týmová výuka.....	28
PRAKTICKÁ ČÁST	30
3 POPIS VLASTNÍHO REALIZOVANÉHO BLOKU.....	30
4 POPIS PRŮBĚHU VLASTNÍHO REALIZOVANÉHO VÝUKOVÉHO BLOKU	33
4.1 Charakteristika 1. ZŠ Sedlčany	33
4.2 Charakteristika učebny.....	33
4.3 Průběh první blokove výuky.....	34
4.4 Průběh druhé blokove výuky	36
5 ZPĚTNÁ VAZBA.....	39
5.1 Dotazníkové šetření	39
5.2 Rozhovor	53

6	DISKUZE KE ZPĚTNÉ VAZBĚ	54
7	VLASTNÍ REFLEXE.....	57
8	ZÁVĚR	59
9	ZDROJE	61
	Tištěné zdroje.....	61
	Elektronické zdroje.....	62
	PŘÍLOHY.....	65

ÚVOD

„K poznání dochází prostřednictvím interakce v rámci lidského společenství.“¹

Ve své bakalářské práci se zabývám především kooperativním vyučováním. Tato forma vyučování se značně liší od klasické frontální výuky, která je na českých školách učiteli hojně využívána. Proto jsem se rozhodla psát svou bakalářskou práci na téma srovnání kooperativního učení s jinými formami výuky na 2. stupni ZŠ.

Zaujalo mě, kolika možnostmi se dá kooperativní výuka uchopit a především, jaký vliv a dopad má na žáky. Ti se učí komunikačním dovednostem, spolupráci nebo například kritickému myšlení. Svět se mění a s tím ruku v ruce dochází ke změnám v sociální sféře nebo např. v požadavcích na různá zaměstnání. Kooperativní výuka se snaží na tyto nové požadavky studenty připravit a prostřednictvím práce ve skupině pomoci dosáhnout společného rozvoje myšlenek a dosažení vytyčeného cíle.

Abych naplnila cíle své bakalářské práce, rozčlenila jsem obsah na 2 části, na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se nejprve zaměřím na vymezení pojmu kooperativní vyučování a následně podrobněji popíši celou jeho koncepci. Dále v práci rozeberu jiné mnou zvolené formy výuky. Především podám přehled výukových forem využívaných na 1. ZŠ Sedlčany, kde proběhne praktická část této bakalářské práce. Zbývající vybrané formy výuky pouze stručně charakterizuji.

V praktické části se budu věnovat výzkumu, spočívajícím v realizaci mnou připravené hodiny na principu kooperativního učení, která proběhne ve třídě 2. stupně 1. ZŠ Sedlčany na téma „Civilizační choroby“. Nejprve představím přípravu a program realizované hodiny. Následně popíši její průběh. Zpětnou vazbu žáků získám prostřednictvím dotazníku. Zde budou zúčastněným žákům realizované hodiny kladeny otázky ohledně srovnání kooperativního učení s hodinami uskutečněnými pomocí jiných forem výuky. Následně budu pomocí dotazníkového šetření usilovat o vyhodnocení výhod, nevýhod a hlavních přínosů využití kooperativního učení ve výuce z pohledu žáků. Zhodnocení realizované hodiny formou kooperativní formy výuky rozšířím o rozhovor

¹ SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 23. ISBN 978-80-271-2254-7.

s paní učitelkou, která byla realizované hodiny účastna. Na základě pozorování třídy popíše, jak žáci v jednotlivých skupinách pracovali, jaké má podle ní kooperativní vyučování výhody či nevýhody, a jak nahlíží na funkčnost kooperativní formy výuky v porovnání s jinými formami výuky, které využívá ve svých hodinách. V diskuzi srovnám získané výsledky z praktické části s informacemi uvedenými v teoretické části této práce. Na závěr zareaguji na jednotlivé poznatky a průběh realizovaných hodin svou vlastní reflexí.

Abych splnila cíle, které jsem si předsevzala, pro praktickou část použiji zejména metodu založenou na principu akčního výzkumu a dotazování. Dotazník bude obsahovat 14 otázek týkajících se kooperativního vyučování a jiných forem výuky. K naplnění cílů teoretické části bude potřebné využít zejména metodu analýzy a srovnávání. Pomocí analýzy získám potřebná fakta k rozboru koncepcí jednotlivých forem výuky a metodou srovnávání porovnáám kooperativní vyučování s jinými formami výuky.

TEORETICKÁ ČÁST

1 KOOPERATIVNÍ VYUČOVÁNÍ

První a pro práci stěžejní formou výuky, kterou se budeme zabývat, je kooperativní učení. Lze ho definovat jako práci jedince, který je podporován skupinou žáků, přičemž jeho výsledky mají vliv na prospěch celé skupiny. Základními prvky kooperativní výuky jsou především spolupráce a sdílení činností jednotlivých členů skupiny, kteří se navzájem podporují při dosahování společného cíle, což lze považovat za základní princip kooperativního vyučování.²

V současném světě rozvoje automatizace, digitalizace a robotizace, jež zásadně mění organizaci práce, role zaměstnanců i pracovní náplň jednotlivých profesí, musí způsob vzdělávání vycházet vstříc dynamice doby v tomto směru a učit žáky ochotě a schopnosti přizpůsobovat se novým situacím a tzv. „měkkým dovednostem“. Mezi tyto dovednosti patří mimo jiné především komunikační kompetence, schopnost spolupráce a kritické myšlení, které budou ve světě technologií a s nastupující 4. průmyslovou revolucí vyžadovány.³

Z dlouhodobého pohledu přispívá kooperativní forma vyučování k získání výše uvedených dovedností. Je chápána jako intelektuálně náročná, jelikož se zaměřuje na práci na úrovni myšlenkových operací, jako jsou analytické uvažování, správné vyhodnocování poznatků a jejich racionalizace i argumentační obhajoba. Tento přístup žáky připravuje na profesní budoucnost v širokém spektru socializací a také na zvládnutí celé škály životních situací, se kterými se mohou ve 21. století setkat.⁴

1.1 Vymezení pojmu kooperace

V souvislosti s kooperativní výukou je úzce spojen pojem kooperace, který má mnoho interpretací. Hana Kasíková popisuje tři vymezení, která se v pedagogických souvislostech vyskytují, jelikož uvádí, že tento pojem není jednoznačně chápán:

² KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Ilustroval Stanislav FIALA. Praha: Portál, 1997. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-7178-167-3.

³ SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019, s. 25. ISBN 978-80-271-2254-7.

⁴ Tamtéž, s. 24

- Kooperace chápána jako cílová struktura vyučování, která existuje v momentě, kdy žáci pochopí, že mohou svého cíle dosáhnout pouze tehdy, když i ostatní žáci, se kterými jsou spojeni v úkolové situaci, dosáhnou svého cíle.
- Kooperace chápána jako povahový, osobnostní rys žáka. Liší se svými dispozicemi vstupovat do kooperativního učení, protože motivace a trpělivost v něm participovat je odvozena od kooperace jako povahového rysu. Přestože určitá tendence ke kooperaci může být vrozená, člověk se ve velké míře kooperaci učí zkušeností.⁵
- Kooperace, vztahující se k chování žáků ve školních situacích. Pokud se vytvoří kooperativní cílová struktura, je logické, že chování žáka s kooperativními rysy bude pro-skupinové. Jeho chování může být ovlivněno vnějšími podmínkami, např. při přípravě na velkou zkoušku jedná individualisticky. Dále může být jeho chování ovlivněno vnitřními podmínkami, kdy může jednat kompetitivně, pokud se setká se stejně jednajícími členy skupiny, jejichž úspěch by ho mohl ohrozit.⁶

Další interpretaci pojmu kooperace nabízí autoři Horst Belz a Marco Siegrist, kteří jej chápou jako: „*Společné jednání různých osob ve skupině v zájmu společného cíle. Členové skupiny nejsou přitom jednotní, pouze pokud jde o vytyčený cíl, ale jsou jednotní také v tom, jaké cesty vedou k jeho dosažení.*“⁷ Takto jej naopak vymezují autoři Jan Průcha, Eliška Walterová a Jiří Mareš: „*Spolupráce lidí, zpravidla zaměřená na dosažení společného cíle.*“⁸

1.2 Prvky kooperativního učení

Stupeň užitečnosti zařazení kooperativní výuky do školního vyučování závisí na tom, do jaké míry učitelé při výuce zajistí působení základních prvků kooperativního učení.⁹

⁵ KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Vyd. 2., rozš. a aktualiz. Praha: Portál, 2010, s. 29. ISBN 978-807-3677-121.

⁶ Tamtéž, s. 30

⁷ BELZ, Horst a Marco SIEGRIST. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: východiska, metody, cvičení a hry*. Vyd. 3. Přeložil Dana LISÁ. Praha: Portál, 2015, s. 214. ISBN 978-80-262-0846-4.

⁸ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013, s. 134. ISBN 978-80-262-0403-9.

⁹ NEVIN, Ann a Jacqueline THOUSAND. Kooperativní učení z hlediska výzkumu, učitele i žáka. *Pedagogika: Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově* [online]. 1995, 45, 143-146 [cit. 2022-11-26]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=3146>

Jedno chybné uplatnění některého z těchto elementů může způsobit nefunkčnost celého procesu kooperativního učení.

Strukturování skupinové práce – Jestliže učitel plánuje realizovat vyučovací hodinu formou kooperativní výuky, je důležité v úvodu zadat žákům jasné pokyny, aby věděli, co je náplní hodiny, jaký je jejich společný cíl, jak mají ve skupinách postupovat, a co je úkolem jednotlivých členů skupiny.¹⁰

Složení skupiny – Dalším zásadním prvkem, který nelze při aplikaci kooperativní výuky opomenout, je rozdělení žáků do skupin. Zde je potřeba dbát na to, aby vzniklé žákovské skupiny byly heterogenní. Toto rozdělení je důležité především při dlouhodobé spolupráci. *„Kooperativní učení je založeno na předpokladu, že jsme velmi rozmanití ve svých učebních charakteristikách, a právě tato rozmanitost může být zdrojem pokroku v učení. Hlavním hybatelem pokroku pak je využití vztahů spolupráce mezi vrstevníky.“*¹¹ Proto využívá kooperativní učení především formu skupinové práce. Rozdělení žáků do skupin je na samotném učiteli, který by se měl při jejich sestavování řídit určitými pravidly, jež jsou velmi důležitá pro co nejefektivnější rozvoj spolupráce mezi žáky.

Skupiny lze rozdělit dle dvou základních kategorií:

- náhodné rozdělování (výběr bez ohledu na výsledek složení skupiny)
- cílené rozdělování (zohledněna potřeba a záměr pedagoga pro složení skupiny)¹²

Náhodně lze žáky rozdělit mnoha způsoby. Můžeme využít princip, při kterém žáky vyrovnáme do řady na základě různých kritérií např. tělesných znaků (výška), data narození atd. Následně jsou rozpočítáni a rozděleni do skupin. Vždy záleží na přístupu a kreativitě učitele. Dále je vhodné při náhodném rozdělování využít tzv. „losovátku“. Jedná se o kartičky s opakujícími se symboly v násobcích, což umožňuje vznik variabilně

¹⁰ *Kooperatívne vyučovanie v teórii a praxi* [online]. Prešov, 2015, 1(1) [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.upjs.sk/public/media/11250/ernotov%C3%A11%C5%A1tvan_KOOPERAT%C3%8DVNE%20VYU%C4%8COVANIE%20V%20TE%C3%93RII%20A%20PRAXI.pdf

¹¹ KASÍKOVÁ, Hana. *Učíme (se) spolupráci spoluprací*. Kladno: AISIS, 2005, s. 109. ISBN 80-239-4668-4.

¹² KOTRBA, Tomáš a Lubor LACINA. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. 3. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2015. ISBN 978-80-7485-043-1.

početných skupin.¹³ Při výběru tohoto způsobu rozdělování žáků hrozí větší riziko vzniku homogenní skupiny.

V případě cíleného rozdělování je potřeba dbát na vyváženost skupin, týkající se oblasti znalostí, komunikačních dovedností, tvořivého myšlení a dalších dovedností žáků, nezbytných pro splnění cíle. Učitel musí rovněž situaci vyhodnotit z psychologického hlediska, jelikož je důležité dbát na osobnostní stránku členů skupin a odhadnout, kdo s kým dokáže spolupracovat.¹⁴

Pozitivní vzájemná závislost - „*Bud' společně poplaveme, nebo se společně potopíme.*“¹⁵

Jedná se o vazbu toho druhu, kde jsou žáci spojeni se svými spolužáky takovým způsobem, že nemohou uspět, pokud neuspějí všichni žáci ve skupině. V úkolové situaci je žák úspěšný tehdy, pokud i ostatní žáci ze skupiny uspějí a skupina je úspěšná, pokud uspěje i jednotlivec.¹⁶

D. a R. Johnsonovi přehledně rozřadili druhy pozitivní vzájemné závislosti do tří kategorií:

- VÝSTUPY (pozitivní vzájemná závislost daná cílem nebo odměnou)
- PROSTŘEDKY (závislost v rolích, zdrojích, úkolech)
- HRANICE (vazba prostřednictvím identity skupiny, vnějšího nepřítele, environmentálních faktorů)¹⁷

Zajistit pozitivní vzájemnou závislost mezi žáky je povinností učitele. Existuje mnoho možností, které jsou nápomocné při tvorbě těchto vazeb. Podle Hanky Kasíkové ji lze vytvořit prostřednictvím:

- **Cíle** – Musíme stanovit společný cíl tak, aby žák dosáhl cíle pouze tehdy, dosáhne-li jej celá skupina. Učitel stanoví cíl, ke kterému budou všechny skupiny směřovat.

¹³ Skupinová práce. In: *Minimetodika VÚP* [online]. Praha: NÚV, 2011 [cit. 2022-12-21]. Dostupné z: https://inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/skupinova_prace_-_minimetodika_vup.pdf

¹⁴ KOTRBA, Tomáš a Lubor LACINA. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. 3. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2015. ISBN 978-80-7485-043-1.

¹⁵ KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Vyd. 2., rozš. a aktualiz. Praha: Portál, 2010, s. 38. ISBN 978-807-3677-121.

¹⁶ KASÍKOVÁ, Hana. *Učíme (se) spolupráci spoluprací*. Kladno: AISIS, 2005, s. 31. ISBN 80-239-4668-4.

¹⁷ KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení ve výuce: teorie – výzkum – realita. Pedagogika: Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově* [online]. 2017, 67(2), 106-125 [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=11733%20title=>

- **Odměny** – Každý žák musí uspět, aby všichni ve skupině dosáhli odměny. Je důležité, aby učitel ohlásil odměnu předem.
- **Pracovních rolí** – Každému žákovi ve skupině je při plnění úkolu přidělena role, která doplňuje jinou roli, nebo je s ní propojena.
- **Zdroje** – Skupina dostane od učitele zdroj učení, o který se musí podělit. Např. jeden pracovní list.
- **Sekvencí** – Úkol je pro žáky rozdělen na menší části a následně se obvykle plní v určitém pořadí.
- **Simulace** – Učitel vytvoří hypotetickou situaci, ve které se žáci musí za sebe rozhodnout, jakým způsobem by danou situaci řešili.
- **Alternace** – Členové skupiny dostanou roli a při plnění úkolu se stávají někým jiným.
- **Prostoru** – Žáci jsou ve skupině spojeni fyzickým prostředím. Učitel např. každé skupině přidělí vlastní pracovní stůl.
- **Identity** – Učitel vybídne jednotlivé skupiny, aby si vytvořily jméno nebo motto, což napomáhá budovat skupinovou identitu.
- **Vnější síly** – Učitel vytvoří soutěž s vnější silou například tím, že řekne: „*Která skupina bude hotová jako první, získá odměnu!*“ Musíme si dát pozor na mezi-skupinovou soutěž, která může vytvořit efekt MY versus ONI a ten není při kooperativní výuce žádoucí.¹⁸

Podle autorek Ann Nevin a Jacqueline Thousand lze pozitivní vzájemnou závislost rozvíjet mnoha způsoby např.:

- formulováním společných postupových cílů
- skupinovými odměnami
- přidělováním částí úkolů nebo funkcí jednotlivým členům skupiny¹⁹

Individuální skládání účtů a osobní odpovědnost - Společné učení žáků spěje také k individuálnímu rozvoji žáka. Každý žák má zodpovědnost za úsilí, které vede k dosažení

¹⁸ KASÍKOVÁ, Hana. *Učíme (se) spolupráci spoluprací*. Kladno: AISIS, 2005, s. 32-35. ISBN 80-239-4668-4.

¹⁹ NEVIN, Ann a Jacqueline THOUSAND. Kooperativní učení z hlediska výzkumu, učitele i žáka. *Pedagogika: Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově* [online]. 1995, 45, 143-146 [cit. 2022-12-28]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=3146>

skupinového cíle, a také by měl být připraven pomoci druhým v tomto úsilí.²⁰
„Individuální odpovědnost je spojena jak s organizačními, tak emočními faktory: čím více je člen skupiny oblíben a respektován druhými ve skupině, tím více cítí odpovědnost ke členům skupiny.“²¹

Podporující interakce – K zajištění efektivního kooperativního vyučování je nutná činnost odehrávající se v malých skupinkách a interakce tváří v tvář. Pokud máte před sebou tvář, máte adresáta a bezprostřední zpětnou vazbu.²² Blízký kontakt žáků ve skupině lze zajistit tak, že je např. posadíme do kruhu, poskytnutím omezených zdrojů, o které se musí ve skupině dělit atd.²³

Vhodné využití sociálních dovedností - *„Kooperovat efektivně ve skupině znamená mít sociální dovednosti pro kooperaci. Žáci by se je měli vědomě učit a být povzbuzováni k tomu, aby je užívali. Jde o celé spektrum sociálních dovedností (v oblastech: znát se a věřit si, komunikovat přesně, akceptovat se a podporovat jeden druhého, konstruktivně řešit konflikty).“²⁴* Procvičování těchto dovedností může napomoci žákům ke snadnějšímu zapojení do veřejného života. Naučí je pracovat v kolektivu a navázat vztahy s novými lidmi. V souvislosti s budováním vztahů lze také docílit prohloubení schopnosti empatie a poznání druhých lidí.

Na skupinu zaměřená reflexe – Reflexe skupiny je velmi důležitá pro celkovou efektivitu společné činnosti. Učitel může klást následující otázky: a) které akce žáků byly nápomocné pro plnění úkolu a které ne, b) rozhodování, které akce by měly pokračovat, a které je třeba změnit.²⁵ Pomocí otázek tohoto typu je zjišťováno, jaké jsou podle žáků

²⁰ HAMPEJSOVÁ, Viola. *Návrh a ověření projektového vyučování ve výuce geografie na 2. stupni ZŠ*. Plzeň, 2021. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Pedagogická fakulta, Centrum biologie, geověd a envigogiky. Vedoucí práce Mgr. Markéta Kuberská, Ph.D.

²¹ KASÍKOVÁ, Hana. Kooperativní učení ve výuce: teorie – výzkum – realita. *Pedagogika: Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově* [online]. 2017, 67(2), 106-125 [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=11733%20title=>

²² KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Vyd. 2., rozš. a aktualiz. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-807-3677-121.

²³ *Kooperatívne vyučovanie v teórii a praxi* [online]. Prešov, 2015, 1(1) [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: https://www.upis.sk/public/media/11250/ernotov%C3%A1_1%C5%A1tvan_KOOPERAT%C3%8DVNE%20VYU%C4%8COVANIE%20V%20TE%C3%93RII%20A%20PRAXI.pdf

²⁴ KASÍKOVÁ, Hana. Kooperativní učení ve výuce: teorie – výzkum – realita. *Pedagogika: Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově* [online]. 2017, 67(2), 106-125 [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=11733%20title=>

²⁵ Tamtéž

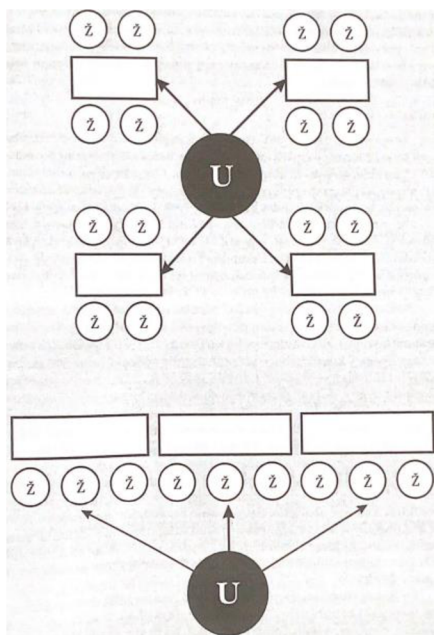
silné či naopak slabé stránky jimi absolvované hodiny vedené formou kooperativní výuky. Při posuzování vlastní práce je potřeba zapojit sebereflexi, díky níž učitel dokáže odstranit případné nedostatky pro následné využití v praxi.

1.3 Prostředí

Pro efektivní organizaci hodiny realizované formou kooperativní výuky musíme uzpůsobit vhodné prostředí pro práci ve skupinách, volný pohyb žáků a učitele po třídě. Jestliže zvolíme práci ve dvojicích, žáci většinou pracují v lavici se sousedem. Pokud skupiny pracují ve více početných skupinách, je vhodné vytvořit pro žáky větší pracovní plochu, aby měli dostatek prostoru a příjemné podmínky pro práci. Tohoto efektu můžeme docílit, pokud třída disponuje nábytkem (židle, lavice), který je možné přemísťovat. Lze např. spojit školní lavice, tak aby se kolem nich mohli usadit všichni členové skupiny a současně umožnit žákům být v neustálé interakci tváří v tvář.

Kooperativní formu výuky lze uskutečnit netradičním způsobem na školním pozemku, zahradě, zkrátka mimo prostor učebny, který ale prostorově vyhovuje uspořádání žáků do skupin.²⁶

Obrázek č. 1: Možné uspořádání třídy při kooperativní a skupinové výuce dle Maňáka a Švece

Zdroj: MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. Výukové metody.

²⁶ SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2254-7.

1.4 Role učitele

Od pedagogů celá společnost (a ve velké míře i rodina žáků) očekává nejen plnění role vzdělavatele – průvodce ve světě rostoucího objemu informací, ale také vychovatele a nositele morálních hodnot.

Pokud chce učitel zařadit moderní metody a formy do své výuky, je potřeba aby věnoval dostatečnou pozornost přípravě. Metody využívané při kooperativním vyučování nejsou v tomto případě výjimkou. Aby učitel získal u žáků potřebný respekt, musí být dobře informován o aktuálním dění v oboru i mimo něj. Proto je pečlivě naplánovaná a promyšlená hodina klíčová.

Respekt nespočívá pouze ve znalosti veškerých faktů. Důležitý je vztah mezi učitelem a žáky, kteří mají rozdílné schopnosti, zájmy, povahy atd. Aby žák spolupracoval a učitelovo snažení nebylo marné, je potřeba vzájemné komunikace založené na respektu a důvěře. Pokud chce učitel docílit atmosféry důvěry ve vyučování, měl by být pro žáky vzorem a partnerem, před kterým se nebojí případných chyb a omylů. Nabízí řešení, jak se z omylů poučit. Poskytuje zpětnou vazbu a možnost otevřené komunikace. Vede otevřenou diskusi, ale zároveň zpochybňuje, přednáší námítky a tím studentům otevírá další obzory.²⁷

Dalším cílem učitele by měla být schopnost žáky motivovat k zájmu o dané téma, poté rozvíjet schopnost nové poznatky kriticky vyhodnocovat a uplatnit je v praktickém životě. K tomu je vhodné využívat práci kvalitativního charakteru před tou kvantitativní, což forma kooperativního vyučování nabízí.²⁸

Pokud učitel volí formu vyučování, kdy aktivně zapojuje žáky do výuky, pravidelně je seznamuje s navazujícími tématy, ovlivňuje to nejen jejich charakter práce ve vyučování, ale také v domácí přípravě. Tímto přístupem by měl učitel žáky vybízet a inspirovat k pravidelné a pečlivé přípravě.²⁹

²⁷ SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2254-7.

²⁸ Tamtéž s. 30

²⁹ SITNÁ, Dagmar. *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0404-6.

1.5 Role žáka

Žáci by měli využít dnešní moderní svět, jehož technologie jim umožňují rychlejší přístup k informacím a s tím související přístup k většímu množství vstupních znalostí. Předpokládá se, že umí zacházet s internetem, jsou flexibilní a rychle se učí.³⁰ Metody kooperativního vyučování je mohou naučit kvanta přijímaných informací tříditi a kriticky vyhodnocovat. Místo obyčejného přejímání informací, které jsou dnes jednodušeji dohledatelné než kdy dříve, mohou díky těmto metodám rozvíjet další kompetence, které jsou po absolventech různých úrovní studia požadovány. Při využívání kooperativních metod je potřeba dodržovat několik principů, které z žáků tvoří aktivní partnery spolužáků i učitelů a jsou úzce spojeny s vysokou mírou trpělivosti, tolerance a úcty jeden k druhému. Těmito principy jsou spolupráce, vzájemnost a civilizovaná komunikace.³¹ Všechny uvedené principy jsou v moderní společnosti vítány na mnoha pracovních pozicích a je potřeba tyto dovednosti a schopnosti u žáků rozvíjet.

1.6 Vybrané metody kooperativního vyučování

V této kapitole charakterizujeme vybrané metody, které lze využít při realizaci hodiny vedené formou kooperativní výuky. Vyučovací metody lze rozdělit na klasické a aktivizační. Aktivizační metody jsou zaměřené především na rozvoj kooperativních dovedností a aktivizaci myšlení. Mezi metody klasické autoři Maňák a Švec řadí slovní, názorově-demonstrační a dovednostně-praktické metody vyučování.³² Popíšeme pouze ty, kterými jsme se inspirovali při realizaci přípravné hodiny v praktické části práce.

Pokud se učitel rozhodne realizovat svou výuku podle moderních aktivizačních výukových metod, je dle autorky Dagmar Stiné nutné, aby byl schopen, držet se následujících bodů:

³⁰ SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2254-7.

³¹ NEVIN, Ann a Jacqueline THOUSAND. Kooperativní učení z hlediska výzkumu, učitele i žáka. *Pedagogika: Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově* [online]. 1995, 45, 143-146 [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=3146>

³² MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

- Učitel musí být schopen odhadnout úroveň znalostí žáků. Dále musí brát v potaz jejich schopnost připravit se na výuku, jejich aktivní začleňování do výuky a rozsah jejich spektra názorů a postojů.
- Je potřeba zvolit výukovou metodu tak, aby odpovídala vzdělávacím cílům hodiny. Dostatečně vysvětlit její průběh, jakým způsobem mají žáci postupovat při práci a jaký mají časový limit.
- Každý žák je jiný, musíme proto dbát na to, aby žádný z nich nebyl znevýhodněný.
- Důležitým aspektem je neodchylovat od tématu a vytyčeného cíle. Také by měl vyučující dodržovat stanovený časový harmonogram.
- Velmi důležitou součástí realizace vyučovací hodiny pomocí některé z nových výukových metody je organizace a vedení práce žákovských skupin. Učitel by měl průběžně hodnotit práci a výsledky jednotlivých skupin.
- V závěru dovést žáky k efektivní prezentaci výsledků a jejich efektivnímu využití pro další učení.³³

Překřížené skupiny – Tuto metodu řadíme mezi skupinu aktivizačních metod. Žáci jsou rozděleni do tříčlenných skupin podle počtu žáků ve třídě. Jestliže máme ve třídě 27 žáků, vznikne devět skupin po třech žácích. V této sestavě začínají řešit zadaný úkol. Následně dojde k promíchání členů, jež lze provést několika způsoby. Například se všichni první žáci ze skupiny sejdou pohromadě, totéž provedou všichni druzí a třetí žáci z původních skupin.³⁴ Pokud chceme zachovat schéma tříčlenných skupin, lze žáky rozdělit dle přiloženého obrázku č. 2, který způsob tohoto přerozdělení popisuje. Pro výzkum v praktické části této práce bylo při realizované blokové výuce na základní škole využito pouze částečné promíchání skupin. Docílilo se toho tak, že v každé ze sedmi tříčlenných skupin byl jeden žák s textem nazvaným „ČÁST 1“. Tito žáci dostali za úkol

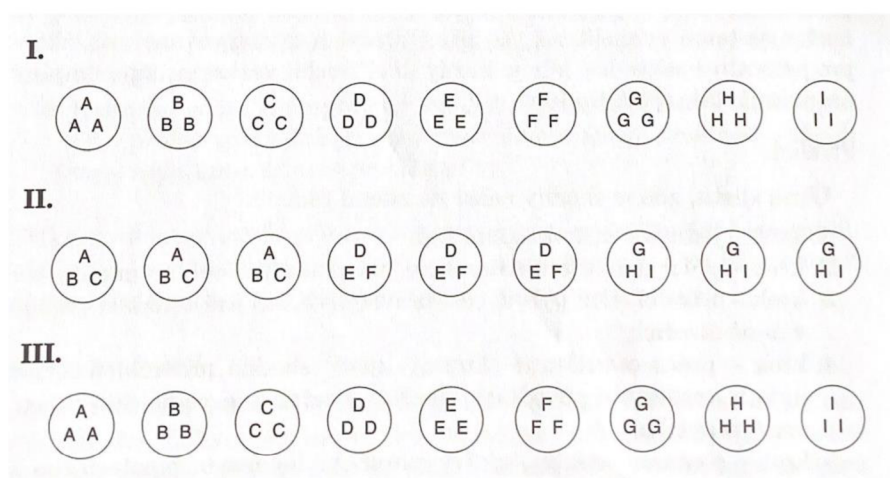
³³ SITNÁ, Dagmar. *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0404-6.

³⁴ KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Vyd. 2., rozš. a aktualiz. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-807-3677-121.

najít jinou skupinu, tudíž vzniklo sedm tříčlenných skupin s jedním novým a dvěma původními členy.

V nově utvořených skupinách dostanou žáci specifický úkol a po jeho dokončení se vrací zpět do původního uskupení. Je potřeba propojit charakter úkolů, které žáci získají v nových skupinách, aby mohli po návratu do původních tříčlenných skupin využít zkušeností, které z něj čerpali. Pro lepší orientaci žáků při pohybu mezi skupinami lze využít např. barevné označení jednotlivých žáků.³⁵

Obrázek č. 2: Schéma přerozdělení tříčlenných skupin

Zdroj: KASÍKOVÁ, Hana. Kooperativní učení, kooperativní škola.

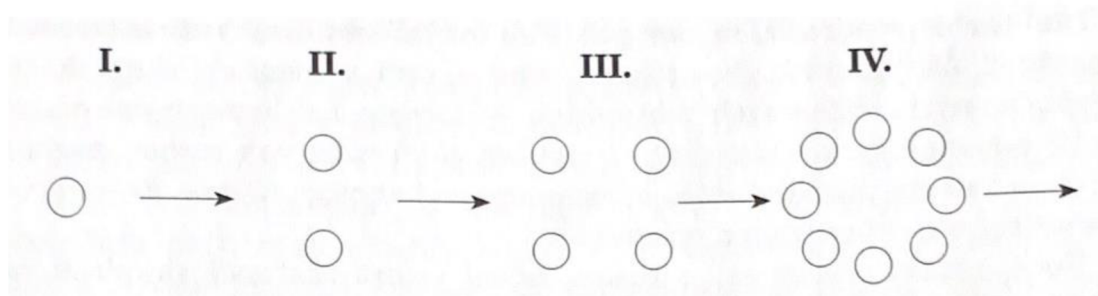
Snowballing (sněhová koule) - Princip této aktivizační metody výuky spočívá v postupném zvětšování skupin, přičemž cíl i téma vyučovací hodiny zůstávají stejné. Od ostatních na skupinu zaměřených metod se odlišuje tím, že začínáme vždy prací jednotlivců, až poté se žáci rozdělují do dvojic a následně do více početných skupin, jejichž počet členů se v průběhu výuky zvyšuje.³⁶

³⁵ KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Vyd. 2., rozš. a aktualiz. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-807-3677-121.

³⁶ SITNÁ, Dagmar. *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0404-6.

Aby se žáci při řešení úkolů netočili stále na stejném místě, je potřeba, aby učitel přesně a diferencovaně určil zadané úkoly pro jednotlivé úseky. Každý úkol, který žáci ve skupinách plní je trochu variován, skupiny tudíž neplní stále stejné činnosti.³⁷

Obrázek č. 3: Schéma metody sněhové koule

Zdroj: KASÍKOVÁ, Hana. Kooperativní učení, kooperativní škola.

Práce s textem – Autoři Maňák a Švec ji popisují jako: „výukovou metodu založenou na zpracovávání textových informací, jejich využití směřuje k osvojení nových poznatků, k jejich rozšíření a prohloubení, popř. k jejich upevnění, fixaci.“³⁸ Žák je taktéž veden prostřednictvím práce s textem ke zdokonalení jeho dovednosti samostatně pracovat se získanými informacemi obsaženými v textu.³⁹

Tato klasická metoda je považována za samostatnou vyučovací metodu, ale velmi se využívá v kombinaci s jinými metodami nebo je dokonce přímo součástí metody jiné. Dle autorky Vališové může mít práce s textem dvě podoby:

- **Reproduktivní** – žák se učí informace obsaženy v textu
- **Produktivní** – tvořivá činnost žáků je prací s textem podněcována prostřednictvím jeho obsahu, zpracováním nebo samotnou tvorbou textu žákem.⁴⁰

Práce s textem se využívá jak pro samostatnou práci, tak pro práci ve skupinách, přičemž žáci rozvíjejí u každé vyučovací formy jiné dovednosti. Při samostatné práci žáci trénují

³⁷ KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Vyd. 2., rozš. a aktualiz. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-807-3677-121.

³⁸ MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003, s. 64. ISBN 80-7315-039-5.

³⁹ ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4100-0.

⁴⁰ VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-2473357-9.

především orientaci v textu, čtenářskou gramotnost, vyhledávání klíčových informací, obohacování slovní zásoby atd. Při skupinové práci či práci ve dvojicích si žáci prostřednictvím této metody osvojují mimo jiné i sociální kompetence. Robert Čapek řadí práci s textem mezi metody vzájemného učení. Zastává názor, že žák se nejvíce naučí od druhého žáka. Dochází k rozvoji komunikace, schopnosti vysvětlovat osvojené učivo a zároveň naslouchat druhým.⁴¹

2 DALŠÍ VYBRANÉ FORMY VÝUKY

Následující kapitoly se budou věnovat přehledu a charakteristice některých vybraných forem výuky. Podrobněji si přiblížíme především formy výuky využívané učiteli na 1. ZŠ Sedlčany, kde probíhala realizovaná bloková výuka využita pro praktickou část této bakalářské práce. Zbylé formy výuky popíšeme stručněji. Vymezíme si jejich základní charakteristiku a rysy.

2.1 Frontální výuka

Pedagogický slovník definuje formu frontální výuky následovně: „*Tradiční způsob vyučování, v němž učitel pracuje hromadně se všemi žáky ve třídě jednou společnou formou, se stejným obsahem výuky.*“⁴²

Frontální neboli hromadné vyučování představuje hromadnou práci všech žáků ve třídě s dominantním postavením učitele, který řídí a zároveň kontroluje a usměrňuje veškeré aktivity žáků. Od kooperativní či skupinové výuky se liší zejména v regulaci přímé spolupráce žáků, která je podporována pouze v omezeném množství. Pozornost je věnována především vysvětlování učitele. Komunikace mezi učitelem a žáky je v tomto případě jednosměrná od učitele k žákům a vedena formou tzv. „řízeného rozhovoru“. Charakter výuky je v tomto případě direktivně řízený a zaměřený na kognitivní procesy s cílem, aby si žáci osvojili učivo v maximálním rozsahu.⁴³

Třída by měla být tvořena žáky přibližně stejného věku a mentální úrovně. Probírají stejnou látku, řeší stejné úkoly a při jejich řešení postupují všichni jednotně. Předpokládá

⁴¹ ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnotících metod*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.

⁴² PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013, s. 79. ISBN 978-80-262-0403-9.

⁴³ MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

se, že žáci nespĺňující třídni průměr se musí sami přizpůsobit, nebo jsou k tomu donuceni. V praxi jsou bráni často jako ti, kteří vyrušují a komplikují práci učitele.⁴⁴

Frontální s kooperativní výukou se mohou v určitých aspektech shodovat. V obou případech žáci nejprve hromadně poslouchají výklad učitele. Hodiny se liší v následném plnění zadaných úkolů, které žáci pod vedením frontální výuky řeší samostatně, naopak pod vedením hodiny pomocí kooperativní formy výuky plní úkoly nikoli individuálně, ale ve dvojicích či menších skupinách.⁴⁵

Výhodou frontální výuky je schopnost učitele vystačit s minimem prostředků a pomůcek, tudíž není finančně náročná. Z historického hlediska se podílela na rychlém rozvoji vzdělanosti obyvatelstva po zavedení povinné školní docházky.⁴⁶ Pro učitele může být výhodná úspora času, kterou tato forma výuky nabízí. Dále můžeme mezi pozitiva řadit její systematickosti a také názorné a srozumitelné vysvětlení probírané látky.⁴⁷ Jelikož je komunikace mezi učitelem a žáky jednostranná a zadané úkoly jsou řešeny individuálně, předejde se nadměrnému ruchu a šumu ve třídě.

Frontální výuka je naopak kritizována především pro její převládající verbalismus, zanedbávání učení se spoluprací a komunikace mezi žáky, brždění tvořivého myšlení a žákovské aktivity.⁴⁸ Dále je vyčítána převaha kvantity nad kvalitou. Znalosti žáků jsou proto omezené a může se stát, že učivo příliš neovládají. V tomto případě je pro efektivitu výuky nutné zařadit procvičování, ověřování znalostí žáků, kontrolu domácích úkolů pod dohledem vyučujícího, který následně poskytuje zpětnou vazbu a problematickou látku s žáky znovu opakuje.⁴⁹

⁴⁴ KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

⁴⁵ BROPHY, Jele; VOSNIADOU, Stella; BOEKAERTS, Monique; ELIAS J. Maurice; REDDING Sam et al. *Efektivní učení ve škole*. Přeložil Dominik DVOŘÁK. Praha: Portál, 2005. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-556-3.

⁴⁶ KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

⁴⁷ Organizační formy výuky - hromadná a skupinová výuka. *Škola Populo* [online]. Olomouc: Vzdělávací centrum Populo, 2023 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://www.skolapopulo.cz/blog/organizacni-formy-vyuky-hromadna-a-skupinova-vyuka>

⁴⁸ ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4100-0.

⁴⁹ Organizační formy výuky - hromadná a skupinová výuka. *Škola Populo* [online]. Olomouc: Vzdělávací centrum Populo, 2023 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://www.skolapopulo.cz/blog/organizacni-formy-vyuky-hromadna-a-skupinova-vyuka>

2.2 Projektová výuka

Forma projektového vyučování rozhodně není v pedagogické praxi novinkou. První ji zmínili představitelé americké pragmatické pedagogiky John Dewey a W. H. Kilpatrick již v první polovině 20. století, avšak sami ji „projektová výuka“ nenazývali.⁵⁰ Idea projektového vyučování sloužila jako prostředek humanizace a reformace školní praxe.⁵¹

Mnohé formy výuky lze definovat různými způsoby, projektová forma výuky není výjimkou. Autorka Lucie Zormanová vychází z různých vymezení, ze kterých vytvořila svou vlastní formulaci tohoto pojmu znějící následovně: *„Žáci jsou vedeni k samostatnému zpracování určitých projektů, což jsou komplexní úkoly či problémy spjaté s životní realitou. Charakteristickým rysem projektové výuky je cíl, který je představován určitým konkrétním výstupem, tj. výrobkem, praktickým řešením problému atd.“*⁵² Cílem je překonávat nedostatky tradičního vyučování, resp. jeho odtrženosti od životní reality, izolovanosti poznatků a mechanického učení. Žáci si sami určují a řídí práci. Učitel je zde koordinátorem a poradcem, který žákům radí a pomáhá během jejich činnosti.⁵³

Projekty lze realizovat podle následujících kroků:

- Stanovit záměr projektu, formulace cíle a následné stanovení výsledků zadané práce.
- Vytyčení tématu, typu činností, základních otázek.
- Samotná realizace projektu.
- Závěrečné zhodnocení práce na projektu žáky navzájem a učitelem před třídou prostřednictvím dialogu s žáky.⁵⁴

⁵⁰ Projektová výuka realizovaná v terénu. *Npi: Metodický portál RVP.CZ* [online]. 2010 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/7913/PROJEKTOVA-VYUKA-REALIZOVANA-V-TERENU.html>

⁵¹ SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1821-7.

⁵² ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada), s. 96. ISBN 978-80-247-4100-0.

⁵³ Možnosti a meze projektové výuky v současné škole. *Npi: Metodický portál RVP.CZ* [online]. 2007 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/1288/MOZNOSTI-A-MEZE-PROJEKTOVE-VYUKY-V-SOUCASNE-SKOLE.html>

⁵⁴ ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4100-0.

Projektové vyučování přináší nespočet výhod. Žáci řeší problémy, které odpovídají skutečnému pohledu na svět. Na určitou problematiku nahlíží z mnoha úhlů a očima různých předmětů, proto jim nově získané poznatky lépe zapadají do souvislostí. Stejně jako při kooperativní či skupinové výuce mají žáci možnost pracovat týmově, což rozšiřuje jejich komunikační a sociální dovednosti.⁵⁵ Jelikož si práci řídí samotní žáci, nabývají nových zkušeností a dovedností plánovacích, řídicích, organizačních a také získávají schopnost řešit problémy. V souvislosti se samostatným řízením práce žák přebírá odpovědnost za odvedenou práci a celkově se zvyšuje jeho motivace k učení.⁵⁶

Při aplikaci projektové formy ve vyučování se najdou i mnohá úskalí. Ze strany učitele je velmi důležitá pečlivá příprava. Nelze spoléhat na improvizaci, naopak je nutné kvalitně ovládat didaktické dovednosti a držet se všech důležitých kroků vedoucích ke správnému pochopení učiva žáky. Tato kritéria mnohdy učitelé nesplňují a výuka ztrácí svou kvalitativní hodnotu.⁵⁷ Progresivní vývoj projektů často nelze splnit v krátkých časových intervalech, které nabízí rozvrh a jeho 45minutové vyučovací hodiny.⁵⁸ Nedostatek času způsobuje omezený prostor pro procvičování získaných poznatků či přílišnou specializaci, při které žáci vybírají pouze činnosti pro ně zajímavé. Na učiteli je povinnost usměrňovat výběr jednotlivých činností.⁵⁹

2.3 Skupinová výuka

Homo sapiens je považován za člověka společenského. Člověka, který rád pracuje ve skupinách. Geoff Petty tvrdí, že pokud musíme vykonávat činnost, která nás nebaví, při účasti dalších osob pro nás bude zábavnější a méně nepříjemná.⁶⁰ Tuto tezi lze

⁵⁵ Možnosti a meze projektové výuky v současné škole. *Npi: Metodický portál RVP.CZ* [online]. 2007 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/1288/MOZNOSTI-A-MEZE-PROJEKTOVE-VYUKY-V-SOUCASNE-SKOLE.html>

⁵⁶ Projektová výuka. *Npi: Metodický portál RVP.CZ* [online]. 2012 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/14983/PROJEKTOVA-VYUKA.html>

⁵⁷ Možnosti a meze projektové výuky v současné škole. *Npi: Metodický portál RVP.CZ* [online]. 2007 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/1288/MOZNOSTI-A-MEZE-PROJEKTOVE-VYUKY-V-SOUCASNE-SKOLE.html>

⁵⁸ Wiederentdeckt: Dewey und der Projektunterricht. *DIE: Zeitschrift für Erwachsenenbildung* [online]. 2003 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: https://www.die-bonn.de/zeitschrift/32003/winkel03_01.htm

⁵⁹ Možnosti a meze projektové výuky v současné škole. *Npi: Metodický portál RVP.CZ* [online]. 2007 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/1288/MOZNOSTI-A-MEZE-PROJEKTOVE-VYUKY-V-SOUCASNE-SKOLE.html>

⁶⁰ PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. 6., rozš. a přeprac. vyd. Přeložil Jiří FOLTÝN. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0367-4.

považovat za pozitivum, které skupinová výuka přináší, jelikož se vyznačuje rozdělením žáků do skupin plnících zadané úkoly. Dalšími pozitivy může být např. větší zájem o zadané úkoly, zvyšuje se sebevědomí, samostatnost a aktivita žáků při práci, zlepšují se organizační schopnosti atd.⁶¹

Jejím omezením je naopak možnost vzniku nepoměru ve způsobu přijetí odpovědnosti jednotlivých členů skupiny. Někteří žáci mohou úmyslně ovládat skupinu, druzí se oproti tomu „pouze vezou“ s ostatními a k výslednému cíli nijak nepřispívají.⁶² Za nevýhodu lze považovat také nadměrný hluk, který žáci při překřikování a diskutování ve skupinách vytváří. V porovnání s frontální výukou dochází k probrání menšího množství učiva za stejnou časovou jednotku. Talentovaní žáci mají sklony ke vzájemnému soutěžení mezi sebou a zanedbávají zbytek skupiny. Tomuto jevu se snaží předejít forma kooperativního vyučování.⁶³

Skupinová výuka lze aplikovat na procvičování a následné upevňování si probraného učiva. Od kooperativní výuky se liší v rozsahu cíleného rozvoje spolupráce, na což je ve větší míře zaměřena především výuka kooperativní.⁶⁴ Také je možné ji využít pro řešení obtížných úkolů a problémových situací. Z výzkumů bylo zjištěno, že skupinové vyučování působí lépe tam, kde musí žáci řešit složitější problémy či úkoly, jež způsobují vyšší myšlenkovou námahu než v situacích, kdy jde o pouhé naučení faktů.⁶⁵

Narozdíl od kooperativní formy výuky je vhodné vytvořit kromě heterogenních skupin také homogenní skupiny s žáky přibližně stejné výkonnostní úrovně. Učitel zadá úkol přiměřené náročnosti, přičemž žáci méně výkonní dostanou větší šanci zažít úspěch

⁶¹ KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Ilustroval Stanislav FIALA. Praha: Portál, 1997. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-7178-167-3.

⁶² PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. 6., rozš. a přeprac. vyd. Přeložil Jiří FOLTÝN. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0367-4.

⁶³ KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Ilustroval Stanislav FIALA. Praha: Portál, 1997. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-7178-167-3.

⁶⁴ Organizační formy výuky - hromadná a skupinová výuka. *Škola Populo* [online]. Olomouc: Vzdělávací centrum Populo, 2023 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://www.skolapopulo.cz/blog/organizacni-formy-vyuky-hromadna-a-skupinova-vyuka>

⁶⁵ SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1821-7.

při řešení úkolu, na druhou stranu více výkonní žáci mají možnost řešit náročnější úlohy, než by tomu bylo ve skupinách heterogenních.⁶⁶

2.4 Další formy výuky

2.4.1 Individuální výuka

Individuální forma výuky je první z forem, která bude pouze stručně charakterizována, jelikož se s ní při klasické výuce na 1. ZŠ Sedlčany nesetkáme. Představuje model učitele učícího jednoho žáka, což je typické pro výuku cizího jazyka, doučování či pro hru na hudební nástroj. Žák není v kontaktu s ostatními žáky a pracuje samostatně. Časové rozmezí výuky není striktně dané, záleží na domluvě. Učitel se věnuje pouze jednomu žákovi, což umožňuje intenzivnější proces a rychlejší tempo učení.⁶⁷ Zároveň pomáhá žákovi dosáhnout velkých pokroků, protože se zde odkrývá prostor pro cílené zaměření výuky na potřeby daného žáka.⁶⁸

2.4.2 Individualizovaná výuka

Mylně je ve vzdělávání individualizovaná výuka zaměňována s výukou individuální. Na rozdíl od individuální výuky, kde dochází k interakci jednoho učitele a žáka, individualizace ve výuce klade důraz na didaktický princip individuálního přístupu ke všem žákům a také na vnitřní diferenciaci.⁶⁹ Předpokládá se, že každý žák disponuje svými vlastními potřebami, na které je třeba hledět, jestliže má být zvolený způsob vzdělávání pro konkrétního žáka co nejefektivnější. K tomu je využíván princip diferenciaci, jejímž smyslem „je řídit vyučovací proces tak, aby odpovídal každému žákovi.“⁷⁰ Dochází tak k podpoře vzdělávání dětí na odlišné úrovni inteligence

⁶⁶ Skupinová výuka. *Npi: Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi* [online]. 2021 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://zapojevsechny.cz/landing-pages/detail/skupinova-vyuka#z>

⁶⁷ KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

⁶⁸ BROPHY, Jele; VOSNIADOU, Stella; BOEKAERTS, Monique; ELIAS J. Maurice; REDDING Sam et al. *Efektivní učení ve škole*. Přeložil Dominik DVOŘÁK. Praha: Portál, 2005. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-556-3.

⁶⁹ OSBORNE, Priscilla. *Teaching English One to One*. 2015. Chichester: Keyways, 2015. ISBN 978-1-898789-12-3.

⁷⁰ ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4100-0.

⁷¹ Princip individualizace a diferenciaci ve vzdělávání žáků s LMP. *Npi: Metodický portál RVP.CZ* [online]. Praha [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10799>

a schopností. Rozdíly mezi žáky jsou respektovány a dbá se na ně při realizaci, plánování, výběru metod a hodnocení jejich samostatné práce.⁷¹

Individualizaci a diferenciaci ve výuce využívá především řada tzv. alternativních škol, mezi které patří např. Daltonský, plán, Jenský plán, Waldorfská či Montessori škola. Kupříkladu zmíněný Daltonský plán vychází ze tří hlavních principů, kterými jsou:

- Svoboda žáků a učitelů
- Samostatnost
- Spolupráce⁷²

2.4.3 Týmová výuka

„Neexistuje jedinec jako ideální pracovník, ale může existovat dokonalý tým.“ J. Adizes

Autorka Kolajová ve své publikaci *Týmová spolupráce* popisuje skutečnost, že *„anglické slovo TEAM můžeme vnímat jako zkratku klíčových slov:*

- *Together*
- *Everybody*
- *Achieves*
- *More*

Volně přeloženo: společně dosáhneme více.“⁷³

Na rozdíl od jiných forem je týmová výuka zaměřena především na učitele. Jan Průcha ji považuje za formu vyučování, při kterém dva či více učitelů současně učí větší skupinu žáků.⁷⁴ Díky rozmanitým aprobacím a odlišným přístupům k vyučování vytváří vyšší edukativní hodnotu probíraného učiva. Základní prvek představuje jejich vzájemná kooperace.⁷⁵ Společně pomáhají studovat skupinám jakéhokoli věku. Hlavním úkolem

⁷¹ KARGEROVÁ, Jana a Zuzana MAŇOUROVÁ. ČÁST I. *Individualizace ve výchově a vzdělávání* [online]. 1. Plzeň: Step by Step ČR, 2013 [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.zacitspolu.eu/wp/wp-content/uploads/2019/10/individualizace-ve-vyuce-texty.pdf>

⁷² ŠIMONÍK, Oldřich. *Úvod do didaktiky základní školy*. Brno: MSD, 2005. ISBN 80-86633-33-0.

⁷³ KOLAJOVÁ, Lenka. *Týmová spolupráce: Jak efektivně vést tým pro dosažení nejlepších výsledků*. Praha: Grada, 2006, s. 12. Poradce pro praxi. ISBN 80-247-1764-6.

⁷⁴ PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7178-999-4.

⁷⁵ Týmové vyučování v kontextu mezioborové spolupráce. *Geografická revue* [online]. 2017, 1(13), 43-49 [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/profile/Dagmar->

je sestavit plány výuky, stanovit cíle, hodnotit výsledky práce a navzájem sdílet získané poznatky. Stejně jako studentské skupiny mohou být i učitelské týmy velmi různorodé a složené z mladých i zkušených učitelů ze stejných či rozdílných oborů.⁷⁶

[Popjakova/publication/321675567_Tymove_vyucovani_v_kontextu_mezioborove_spoluprace/links/5a909351a6fdccceff01f906/Tymove-vyucovani-v-kontextu-mezioborove-spoluprace.pdf](https://www.researchgate.net/publication/321675567_Tymove_vyucovani_v_kontextu_mezioborove_spoluprace/links/5a909351a6fdccceff01f906/Tymove-vyucovani-v-kontextu-mezioborove-spoluprace.pdf)

⁷⁶ Team Teaching: Advantages, Disadvantages. *Education Encyclopedia - StateUniversity.com* [online]. 2023 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://education.stateuniversity.com/pages/2493/Team-Teaching.html>

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část této bakalářské práce je zaměřena především na akční výzkum realizovaný v jedné ze tříd 9. ročníku 1. ZŠ Sedlčany. Typ akčního výzkumu je založen na reálné školní situaci. Učitel podílející se na takovém výzkumu získává poznatky, informace a zkušenosti o tom, co se o hodinách děje v jeho třídě a tímto mu napomáhá zlepšit svou praxi.⁷⁷

Cílem je vytvořit a popsat přípravné hodiny realizované formou kooperativní výuky. Následně jejich průběh reflektovat pomocí informací získaných v průběhu samotného vedení hodin a pozorování žáků během práce. K reflexi a vytyčení výhod a nevýhod kooperativní výuky bude využito také dotazníkové šetření pro žáky, kteří se účastnili realizované hodiny a doplňující rozhovor s přítomnou paní učitelkou. Při realizaci výzkumu byla proto využita jak kvalitativní metoda, která se soustředí na vysvětlování a objasňování sociálních jevů z pohledu jednotlivce,⁷⁸ tak kvantitativní výzkumná metoda v podobě dotazníkového šetření pro účastněné žáky.

3 POPIS VLASTNÍHO REALIZOVANÉHO BLOKU

Vlastní realizovaný výukový blok se odehrál na 1. ZŠ Sedlčany, ve třídě 9.B. Po domluvě s vedením školy bylo zvoleno téma „*Civilizační choroby*“, které je součástí výuky rodinné výchovy vybrané základní školy. Realizované hodiny jsou zaměřeny především na komunikační schopnost žáků, schopnost spolupráce, analytického myšlení, a také na snahu žáků dosáhnout společného cíle.

Časová dotace pro akční výzkum činí dvě vyučovací hodiny. První bloková výuka je zaměřena na práci jednotlivých členů skupin, na jejich vzájemnou komunikaci a spolupráci ve skupině. Druhá hodina slouží k doladění a dokončení práce jednotlivých skupin z předešlého bloku a k jejich následné prezentaci. Zde se taktéž tvoří prostor pro dotazy a získání zpětné vazby od žáků na proběhlé blokové hodiny vedené formou kooperativního vyučování.

⁷⁷ NEZVALOVÁ, Danuše. Akční výzkum ve škole. *Pedagogika: Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově* [online]. 2003, 300-308 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=1942>

⁷⁸ VAVREK, Roman. *Prvý krok k vlastnímu výzkumu: metodologie, graf a číslo*. [Košice]: Equilibria, 2022. ISBN 978-80-8143-313-9.

Na začátku první pokusné hodiny žáci získají co nejpřesnější instrukce, které jsou potřeba ke splnění zadání. Následně jsou seznámeni s principem pozitivní vzájemné závislosti, tedy že každý musí pracovat, jinak skupina nemá šanci uspět. Abychom žáky ještě více namotivovali ke spolupráci, vytyčíme společný cíl, ke kterému musí skupiny směřovat. Cílem jsou výsledné projekty a jejich následná prezentace.

Třída 9.B disponuje 24 žáky. Ti jsou rozděleni do osmi skupin po třech. Pokud nastane situace, že některý z žáků není přítomen, počet skupin bude upraven. Všichni členové skupiny dostanou část textu týkající se jedné z nejčastějších civilizačních chorob. Jednotlivé texty jsou očíslované 1-3, přičemž každý ve skupině dostane část textu s jiným číslem. Úkolem žáka je jemu přiřazený text přečíst a následně si zapamatovat a zaznamenat ty nejdůležitější informace. Může používat jakékoli pomůcky, které mu pomohou k orientaci v textu tj. (zvýrazňovače, propisky, tužky...). Každý žák by si měl psát poznámky vedle do sešitu či na papír. Pokud nastane situace, kdy bude ve třídě nevyhovující počet žáků pro vytvoření pouze tříčlenných skupin, může být skupina tvořena čtyřmi žáky. V tomto případě se dva členové čtyřčlenné skupiny podělí o jeden ze tří textů, ale platí pro ně stejná pravidla, jako pro členy ostatních skupin. Musí si psát poznámky každý zvlášť do svého sešitu nebo vedle na papír. V další fázi hodiny musí všichni členové přetlumočit zbytku skupiny informace, které si z textu zapamatovali a přišly jim důležité. V této fázi je žákům zdůrazněno, že by měl každý člen své skupiny pozorně poslouchat a nejlépe si zapisovat poznámky, jinak je možné, že skupina neuspěje.

Po dokončení této činnosti jsou žákům odebrány všechny očíslované papíry s texty a zůstanou jim pouze jejich poznámky, které si mohli po celou dobu tvořit vedle do sešitu či na papír. Následně je z každé skupiny vybrán jeden člen. Tito vybraní žáci opustí své dosavadní skupiny a přesunou se po směru hodinových ručiček ke skupině jiné. Vybraný žák si s sebou může vzít do nové skupiny pouze své poznámky, které si vedl v předchozí skupině. V tomto novém složení dostanou skupiny jednu papírovou čtvrtku velikosti A3. Každý člen dostane roli, kterou má za úkol plnit:

1. **Tlumočník** – Člen, který je ve skupině nový. Jeho úkolem je přetlumočit a nadiktovat pisateli veškeré informace, které si zapamatoval nebo poznamenal o civilizační chorobě z předešlé skupiny.
2. **Pisatel** – Zaznamenává informace na čtvrtku.
3. **Grafik** – Kreslí, tvoří nadpis a zároveň vylepšuje projekt po vizuální stránce. Vybírá obrázky do projektu, které se hodí k civilizační nemoci jeho skupiny. Žáci mají rozložené obrázky na jedné z volných lavic a mohou si pro ně neomezeně chodit. Pokud je skupina čtyřčlenného složení, vybírání obrázků a tvorbu nadpisu získává za úkol čtvrtý člen skupiny (malíř).
4. **(Malíř)** – Tvoří nadpis projektu a vybírá vhodné obrázky. (Tato funkce bude přidělena žákovi pouze v případě, pokud bude nutné upravit počet skupin a žáků ve skupinách. Tato situace nastane, jestliže bude jeden žák či větší počet žáků na hodině chybět.)

Výsledkem první části blokové výuky jsou rozpracované projekty, se kterými žáci pracují následující hodinu. Na konci jsou vyzváni k domácí přípravě. Připraví a přinesou vlastní materiály, kterými obohatí výslednou práci své skupiny.

Druhá bloková výuka slouží k dokončení rozpracovaných projektů jednotlivých skupin. Pokud nastane situace, kdy se druhé blokové výuky zúčastní žák, který nebyl přítomen na první části, bude mu přidělena skupina a jeho role v ní. Může zastávat roli chybějícího člena, který byl přítomný na první blokové hodině, ale naopak se neúčastní druhé části blokové výuky. Pokud se připojí ke skupině v plném počtu z předchozí blokové hodiny, získá roli novou. Touto rolí je tzv. „**Informátor**“, který má za úkol hledat potřebné informace k dokončení projektu. Může k tomu využít veškeré materiály a pomůcky, které bude mít k dispozici (internet, literatura). Po dokončení této fáze hodiny přichází čas na představení výsledků všech skupin a závěrečnou reflexi.

Po dokončení projektu se všemi náležitostmi si členové skupiny určí mluvčího, který jejich výslednou práci okomentuje. Dále je prostor pro diskuzi, jakékoli dotazy či nejasnosti. Zpětnou vazbu získáme pomocí dotazníků, které žákům rozdáme na konci druhé části realizované blokové výuky. Zpětnou vazbu doplníme rozhovorem s paní učitelkou, která bude na realizované výuce přítomna.

4 POPIS PRŮBĚHU VLASTNÍHO REALIZOVANÉHO VÝUKOVÉHO BLOKU

Kapitola se zabývá samotnou realizací hodiny vedené formou kooperativní výuky na vybrané základní škole. V první řadě bude základní škola stručně charakterizována. Dále bude popsáno vybavení třídy a samotný průběh dvou bloků realizované hodiny v následujících podkapitolách.

4.1 Charakteristika 1. ZŠ Sedlčany

Škola je situována ve městě Sedlčany, které se nachází přibližně 30 km od okresního města Příbram. Tvoří ji dvě hlavní propojené budovy. V první budově se nachází učebny a zázemí pro žáky prvního stupně. Ve druhé učebny a zázemí pro žáky stupně druhého. Funkci ředitele školy zastává Mgr. Libor Novotný a pracovní pozici zástupkyně ředitele plní Mgr. Jana Macháčová. Škola pojímá 23 tříd s přibližně 500 žáky.

Učebny jsou vybaveny počítači, moderními tabulemi a promítacími plátny s dataprojektory. Dále jsou vybaveny podle toho, jaký předmět se v nich nejčastěji vyučuje. Např. učebna zeměpisu je vybavena mapami, glóbusy a vyzdobena projekty se zeměpisnou tematikou. V učebně přírodopisu nalezneme nejrůznější exponáty mnoha živočichů.

4.2 Charakteristika učebny

Třída přidělena pro realizaci obou bloků kooperativní výuky byla vybavena základním vybavením pro výuku. Nachází se zde tři řady lavic, ve kterých žáci sedí převážně po dvojicích. S lavicemi i židlemi je možné manipulovat podle potřeby. Dále třída disponuje počítačem na učitelském stole, tabulí, nad kterou je zavěšené promítací plátno, jehož funkcí je společně s dataprojektorem promítání elektronických materiálů do výuky. Pro vlastní realizovanou hodinu byla využita možnost reorganizace uspořádání lavic, sloužící k vytvoření vhodného prostředí pro práci ve skupinách. Také tabule pro vypisování základních informací shrnujících instrukce ke splnění vytyčeného cíle. Ostatní použité materiály a pomůcky byly vlastní, nebo vypůjčené od paní učitelky přítomné na realizované hodině.

4.3 Průběh první blokové výuky

Třída 9.B disponuje 24 žáky. Dva žáci ze třídy byli nepřítomni, tudíž vyučovací hodina proběhla s počtem 22 přítomných žáků. Časová dotace hodiny činí 45 minut. Organizace hodiny byla rozvrhnutá do jednotlivých fází tak, aby na konci první části blokové výuky vznikly rozdělané práce jednotlivých skupin, se kterými budou žáci moci pracovat následující hodinu.

1. **Fáze** – Seznámení s tématem hodiny a koncepcí kooperativního vyučování. (časový limit cca. 5 minut)
2. **Fáze** – Náhodné rozdělení do skupin a uzpůsobení prostoru pro práci ve skupinách. (časový limit cca. 5 minut)
3. **Fáze** – Samostatná práce s texty. (časový limit cca. 5 minut)
4. **Fáze** – Komunikace ve skupině a předávání informací. (časový limit cca. 10 minut)
5. **Fáze** – Rozřazení nových skupin, přidělení rolí, společná práce na projektu. (časový limit cca. 15 minut)
6. **Fáze** – Dokončování projektů, sdělení pokynů k domácí přípravě, úklid třídy. (časový limit cca. 5 minut)

V prvních minutách vyučovací hodiny byli žáci seznámeni s tématem „Civilizační choroby“. Stručně byla nastíněna koncepce kooperativního vyučování, tedy že se jedná o formu výuky, při které žáci pracují ve dvojicích, nebo v menších či větších skupinách. Žákům bylo objasněno, že se tato hodina pokusí rozvinout jejich schopnost komunikovat, spolupracovat, analyticky myslet, a také podpořit jejich snahu dosáhnout společného cíle. Zdůraznil se koncept pozitivní vzájemné závislosti, kdy jsou žáci se svými členy skupiny propojeni tak, že pokud nebude pracovat jeden člen, nemusí uspět celá skupina. Pro vyšší motivaci k práci je žákům na úvod objasněn cíl hodiny.

Následně žáci získali informaci o rozdělování do skupin. Nebylo umožněno, aby se rozdělili samostatně. Ve třídě se pravidelně nepohybujeme, nelze proto znát schopnosti, charakter a osobnost jednotlivých žáků. Z tohoto důvodu byl pro účely realizované hodiny zvolen způsob náhodného rozdělení. 22 ústřížků papírové čtvrtky

se nadepsalo čísla 1-7. Každé z čísel 1-6 vždy na tři ústřížky, číslo 7 jediné na čtyři. Tímto způsobem se docílilo vytvoření skupin, jejichž složení vypadá následovně:

- 6 tříčlenných skupin
- 1 čtyřčlenná skupina

Tabulka č. 1 Přehled vzniklých žákovských skupin po prvotním rozdělení

Původní skupiny - 22 žáků		
	♀	♂
1. obezita	II	I
2. bulimie	II	I
3. anorexie	I	II
4. diabetes	III	-
5. deprese	II	I
6. alergie	II	I
7. chronický únavový syndrom	II	II
Součty	14	8

Zdroj: Vlastní šetření

Po rozdělení žáků do skupin přišlo na řadu uzpůsobení a organizace prostoru pro práci. Členové jednotlivých skupin si k sobě přisunuli dvě školní lavice a usadili se kolem, aby měli dostatek prostoru a příjemné pracovní podmínky.

V této fázi hodiny jsou žákům vysvětleny úkoly jednotlivých členů skupin (práce s texty) viz. podkapitola 3. *Popis vlastního realizovaného výukového bloku*. Žákům bylo znovu zdůrazněno, že pokud některý ze členů skupiny nebude plnit zadaný úkol, může se stát, že skupina neuspěje jako celek, a tak zvyšují pravděpodobnost, že nastane problém při plnění následujících úkolů a bude celé skupině znemožněno dosáhnout cíle hodiny. Poté se žákům rozdaly materiály a vymezil limit pět minut pro samostatnou práci s texty. Během práce jsou obcházeny všechny skupiny, znovu jsou vysvětleny pokyny k práci, zodpovídány případné dotazy a pozorování jednotliví žáci při plnění zadaného úkolu.

Poté následovala fáze sdělování informací ve skupině a jejich zapisování. Žákům bylo opět zdůrazněno, že je pro skupinu velmi důležité, aby všichni členové plnili zadané pokyny. Během skupinové práce byly na volnou lavici rozdány ilustrační obrázky, potřebné pro následující práci žáků v nově utvořených skupinách.

Když si všechny skupiny předaly veškeré informace, následovalo upozornění na promíchání členů stávajících skupin. Žáci s textem označeným „ČÁST 1“ byli vyzváni k přesunu do jiné skupiny a upozorněni, že si mohou s sebou vzít pouze své vlastní poznámky zpracované z předchozího zadání viz. podkapitola 3. **Tabulka č. 2** Přehled vzniklých žákovských skupin po přerozdělení prvotních skupin

Skupiny po promíchání členů - 22 žáků		
	♀	♂
1. obezita	I	II
2. bulimie	II	I
3. anorexie	II	II
4. diabetes	II	I
5. deprese	III	-
6. alergie	II	I
7. chronický únavový syndrom	II	I
Součty	14	8

Zdroj: Vlastní šetření

Při rozdávání materiálů bylo nutné pohlídat, aby dva členové ze čtyřčlenné skupiny, kteří se museli podělit o jeden ze tří textů, nezískali text „ČÁST 1“, což by komplikovalo promíchávání skupin a přidělování jednotlivých rolí. Vznikly nové skupiny, jejímž členům byly rozdány specifické role pro následující práci. Poté se do každé skupiny rozdala papírová čtvrtka velikosti A3, na kterou mohli společně zpracovávat poslední úkol a zároveň plnit cíl hodiny (rozpracování společného projektu). Opět byla třída obcházena a vysvětlovány případné dotazy či nejasnosti. Těsně před uplynutím časového limitu bylo žákům doporučeno dokončit poslední úpravy.

Poslední minuty před koncem hodiny byly všechny skupiny vyzvány k odevzdání projektu a úklidu třídy. Na závěr vyučovací hodiny dostali žáci pokyny k domácí přípravě pro následující hodinu.

4.4 Průběh druhé blokové výuky

Druhé části blokové výuky se účastnilo 21 přítomných žáků 9.B. Časová dotace vyučovací hodiny činila taktéž 45 minut. Cílem této hodiny bylo dokončení rozpracovaných projektů z předchozí realizované hodiny a jejich následná prezentace. Dále umožnit

prostor k diskuzi a vyplnění dotazníků, sestavených pro dokončení výzkumu této bakalářské práce. Hodinu byla rozfázována následovně:

1. **Fáze** – Objasnit téma hodiny a její cíle, vysvětlit pokyny k práci, rozdělení do skupin, přiřazení do skupin nově příchozích žáků bez účasti na první realizované hodině a přidělení rolí, uzpůsobení prostoru pro práci ve skupinách (cca. 10 minut)
2. **Fáze** – Skupinová práce, zpracovávání a dokončování projektu (cca. 15 min)
3. **Fáze** – Stručné představení všech projektů, případná diskuze, zodpovídání dotazů (cca. 15 min)
4. **Fáze** – Vyplňování dotazníků, úklid třídy (cca. 5 minut)

Na úvod hodiny bylo žákům sděleno, jaké je téma hodiny a co je jejich úkolem. Následovalo rozdělení do skupin. Kvůli absenci tří žáků, kteří se účastnili první blokované hodiny, byl pozměněn počet původních skupin. Ke skupinám, kterým chyběl původní člen, byli přiděleni žáci, kteří se naopak neúčastnili první hodiny, ale druhého bloku ano. Konečné uspořádání skupin v druhé blokované hodině bylo následovné:

- 5 tříčlenných skupin
- 1 čtyřčlenná skupina
- 1 dvojice žáků

Tabulka č. 3 Uspořádání žákovských skupin pro druhou pokusnou hodinu

Skupiny ve 2. bloku - 21 žáků		
	♀	♂
1. obezita	I	Io
2. bulimie	Io●	I
3. anorexie	II	II
4. diabetes	II	o●
5. deprese	III	-
6. alergie	II	I
7. chronický únavový syndrom	II	I
Součty	14	7

(legenda:

I – Žáci účastněni první i druhé části blokové výuky realizované formou kooperativního vyučování.

o – Tři chybějící žáci na druhé části blokové výuky, kteří se účastnili první části blokové výuky.

● – Dva žáci, kteří se neúčastnili první části blokové výuky, ale druhé ano. Nahradili místa ve skupinách dvou ze tří chybějících žáků na druhé blokové výuce.)

Zdroj: Vlastní šetření

Z šesti tříčlenných skupin prvního bloku chybělo ve třech skupinách po jednom žákovi. Dvě skupiny byly doplněny jedním ze dvou žáků, kteří nebyli přítomni na první blokové hodině a zbylá skupina pracovala ve dvojici. Čtyřčlenná skupina a tři tříčlenné skupiny zůstaly původní z předešlé blokové hodiny. Novým členům byla přidělena role a vysvětlen způsob jejich přispívání ke společnému cíli skupiny. Žákům tvořící dvojici byly přiděleny funkce „pisatele“ a „grafika“.

Následovalo uspořádání prostoru, které se značně lišilo od první blokové hodiny, jelikož složení skupin a zadaných úkolů bylo od první hodiny odlišné. Aby si žáci byli blíže a mohli společně pracovat na výsledném projektu, sesedli si kolem jedné lavice všechny tříčlenné skupiny a dvojice. Jediná čtyřčlenná skupina využila sražení dvou lavic, okolo kterých si sedli všichni členové skupiny.

Přechází se ke druhé fázi, ve které jsou žákům rozdány rozpracované projekty, a jejich úkolem bylo svou skupinovou práci dokončit. Opět se zmínily veškeré instrukce k dokončení úkolu a funkce jednotlivých rolí. Po dotazu, zda žáci splnili domácí přípravu, se došlo k nepříjemnému zjištění, a to takovému, že ji nesplnil žádný z žáků, proto bylo všem umožněno použít internet k dohledání chybějících informací. Skupinám je připomenuto, že po dokončení projektu musí zvolit člena skupiny, který jejich práci stručně představí a prezentuje.

V následující fázi přišel čas na prezentaci výsledků práce jednotlivých skupin. Členové každé skupiny zvolili jednoho zástupce, který tuto funkci zastal. Jelikož žáci neměli žádné otázky, přesunuli jsme se po stručném představení všech sedmi projektů k vyplňování dotazníků. Než se žákům dostal dotazník do ruky, bylo jim popsáno, za jakým účelem byl dotazník vytvořen, kolik obsahuje otázek a jakého typu. Také byla žákům nastíněna jeho struktura a popis, kde se nachází vysvětlivka odborných pojmů vyskytujících se v některých z otázek.

Žáci postupně odevzdávali vyplněné dotazníky a začali uklízet třídu. Tři nepřítomní žáci na druhé části blokové výuky vyplnili dotazník zpětně následující hodinu rodinné výchovy.

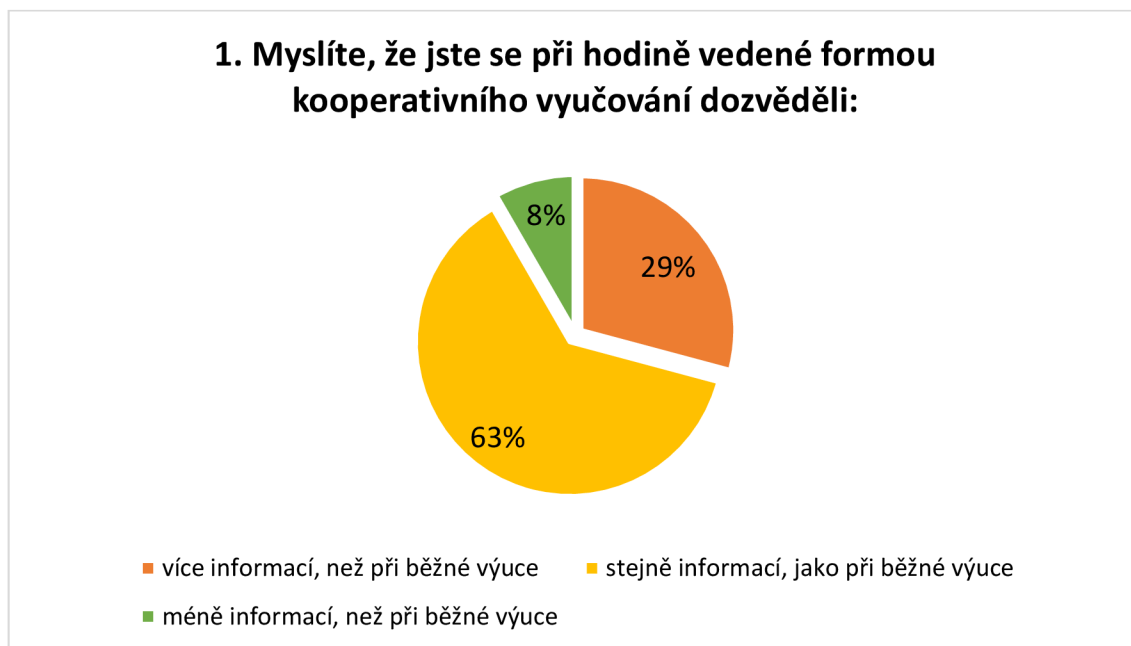
5 ZPĚTNÁ VAZBA

V závěru druhé hodiny rodinné výchovy realizované formou kooperativní formy výuky přítomní žáci vyplnili připravený dotazník. Otázky byly zaměřeny na vyhodnocení výhod, nevýhod a hlavních přínosů využití kooperativního učení ve výuce, využití kooperativní formy výuky a jiných vybraných forem na konkrétní základní škole. Pro získání zpětné vazby z realizované hodiny formou kooperativní výuky, byli žáci dotazováni, jakým způsobem probíhala spolupráce ve skupinách, zda oni i zbylí členové jejich skupiny plnili své přidělené funkce a zpracovali potřebné materiály ke splnění cíle skupiny.

5.1 Dotazníkové šetření

Dotazník obsahuje 14 otázek, z nichž 7 je uzavřených, 3 polootevřené a 4 otevřené. Výsledky otázek jsou zaznamenány v grafech nebo zapsány v tabulkách.

Graf č. 1 Myslíte, že jste se při hodině vedené formou kooperativního vyučování dozvěděli:

Zdroj: Dotazník se zpětnou vazbou žáků

První otázkou bylo zjišťováno, kolik informací žáci získali v průběhu dvou vyučovacích hodin vedených formou kooperativní výuky. Z grafu vyplývá, že nejvíce žáků srovnává objem naučených informací s běžnou výukou. 8 z 24 dotazovaných žáků se domnívá, že při kooperativní výuce získá více informací než při hodinách vedených formami, které jsou běžně učiteli na jejich základní škole využívány. Naopak 2 žáci si myslí, že se naučí více při využití jiných forem výuky. Z výsledků se lze domnívat, že kooperativní výuka je pro tuto skupinu žáků ve valné většině užitečná, pokud se zaměříme na množství nabytých vědomostí. Musí se zohlednit intelektová náročnost úloh a metod využívaných při kooperativním vyučování. Úkoly nejsou pro žáky jednoduché pro zpracování, proto lze předpokládat, že pokud žáci označili ve svých odpovědích menší či stejný objem získaných informací, mohlo pravděpodobně nastat ve srovnání s frontální výukou k hlubšímu poznání v jedné z probíraných oblastí.

Graf č. 2 Když vám bylo sděleno, že vaše práce ovlivní úspěšnost celé skupiny:

Zdroj: Dotazník se zpětnou vazbou žáků

Pozitivní vzájemná závislost je jedním ze základních principů kooperativní výuky, proto bylo v dotazování šetřeno, jakým způsobem tato skutečnost ovlivnila práci a chování žáků ve skupině při realizovaných hodinách. Je patrné, že více než u poloviny dotazovaných žáků neměla odpovědnost za úspěch druhých dopad na jejich samotnou práci, přestože bylo několikrát v průběhu vyučování zdůrazňováno, že nedostatečné plnění samostatných úkolů ve skupině, ovlivní úspěch a dosažení cíle všech zbývajících členů. Princip pozitivní vzájemné závislosti zapůsobil na 7 žáků, jejichž snaha pracovat a pomoci splnit cíl hodiny byla dle odpovědí intenzivnější než při hodinách vedených skupinovou formou výuky. Jediný žák zvolil odpověď, jež podtrhuje skutečnost, že závislost ostatních na jeho práci způsobuje menší snahu při plnění zadaných úkolů.

Graf č. 3 Nastaly při komunikaci ve vaší skupině komplikace? (Pokud ano, jaké?)

Zdroj: Dotazník se zpětnou vazbou žáků

Jelikož je nedílnou součástí kooperativní výuky snaha rozvinout komunikační schopnosti a spolupráci žáků ve skupině, bylo zjišťováno, jakým způsobem probíhala komunikace mezi žáky při realizovaných hodinách. Pouze 3 žáci, konkrétně 12 % z celkového počtu dotazovaných, zaznamenali problém v komunikaci. Všichni tři doplnili svou odpověď popisem komplikace dané skupiny. Zní následovně:

- „Nevěděli jsme, jaké vybrat obrázky.“
- „Chtěl jsem spát, tak na mě bylo mé okolí agresivní.“
- „Spolužák dělal blbosti.“

Při výběru obrázků nastaly problémy u vícero skupin, v této situaci je velmi důležité, aby se přítomný učitel neustále držel role rádce. Měl by být žákům k dispozici, nechat je poučit se z vlastních omylů a nabídnout jiná řešení. Jestliže je žák neukázněný či nechce se svou skupinou komunikovat, učitel by se měl pokusit žáka namotivovat k práci a následnému dosažení cíle.

Graf č. 4 Plnil ve vaší skupině každý člen svou přidělenou funkci? (Pokud ne, proč tomu tak bylo?)

Zdroj: Dotazník se zpětnou vazbou žáků

Každý žák získal předem určenou funkci, kterou musel plnit a přispívat tak k práci své skupiny. Kladnou odpověď na otázku, zda všichni členové svou přidělenou funkci zastali, podalo 92 % dotazovaných žáků. Dva dotazovaní žáci podali naopak odpověď zápornou a doplnili ji komentářem:

- „Když jsme byli ve skupině, jeden člen nám nepomáhal, a když jsem se zeptala, jestli nám pomůže, tak řekl, že to zvládneme sami.“
- „Byla líná, nechtěla makat.“

V obou případech pravděpodobně selhala motivace zmiňovaných žáků.

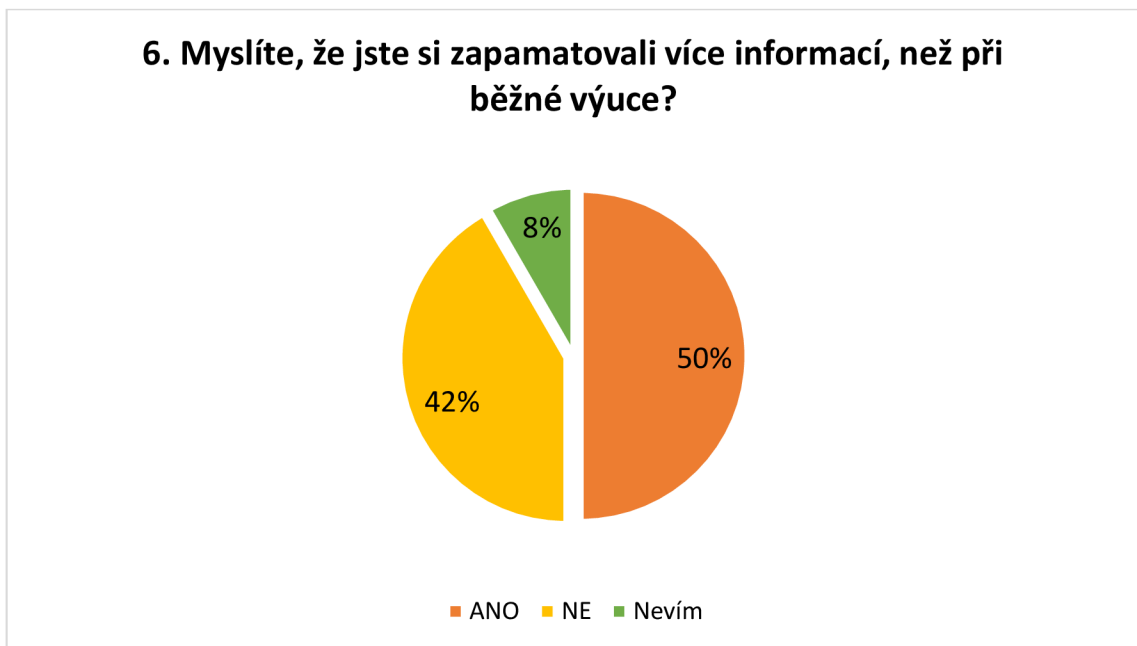
Tabulka č. 4 5. Co se vám v hodinách líbilo/nelíbilo, popřípadě, co byste na proběhlých hodinách vedených kooperativní formou výuky změnili?

	5. Co se vám v hodinách líbilo/nelíbilo, popřípadě, co byste na proběhlých hodinách vedených kooperativní formou výuky změnili?
Líbilo se mi:	Líbilo se mi, že nemusím dělat vše sama a mohou mi pomoci moji spolužáci.
	Dozvěděla jsem se nové informace.
	Byla tu příjemná atmosféra.
	Líbilo se mi, že jsme společně hezky spolupracovali.
	Líbilo se mi, že jsme mohli vyhledávat informace na internetu.
	Líbilo se mi, že jsem se informace dozvěděla sama, či od jiných spolužáků.
	Líbilo se mi, že tato hodina nebyla stejná jako ostatní.
	Členové skupiny i práce mi vyhovovali.
	Líbila se mi komunikace ve skupině, ale občas se nedá s některými komunikovat tak dobře jako s ostatními.
	Kooperativní forma výuky mě baví.
	Líbilo se mi vše.
Nelíbilo se mi:	Nelíbilo se mi prohazování členů skupin.
	Nelíbilo se mi, že si musím něco pamatovat.
	Nelíbilo se mi, že nikdo ze skupiny nic nepřinesl.
	Jiné téma, lepší parta lidí.
	Více pozornosti od učitele.

Zdroj: Dotazník se zpětnou vazbou žáků

Cílem otázky č. 5 bylo získat subjektivní pohled jednotlivých žáků na jimi absolvované hodiny vedené kooperativní formou výuky. Žáci vyzdvihli mnohá pozitiva jako např. získání nových informací, vzájemná pomoc a spolupráce ve skupinách, předávání informací mezi spolužáky či úspěšná komunikace ve skupině. Vypsali i jaké vidí v tomto přístupu nevýhody. Z pokusné hodiny bylo evidentní, že neradi vystupují ze své komfortní zóny, proto vidí v náhodném výběru skupin velké negativum. Pokud mají pracovat ve skupinách, preferují možnost vlastního výběru skupin. Některému z žáků chyběla dostatečná pozornost od učitele, což je velmi důležitý aspekt při realizaci hodiny pomocí kooperativní výuky. Učitel má být k dispozici pro případné dotazy, měl by neustále obcházet jednotlivé skupiny a připomínat zadání a cíl hodiny. Tento úkol pro něj není jednoduchý, ale pro kvalitní průběh hodiny zásadní.

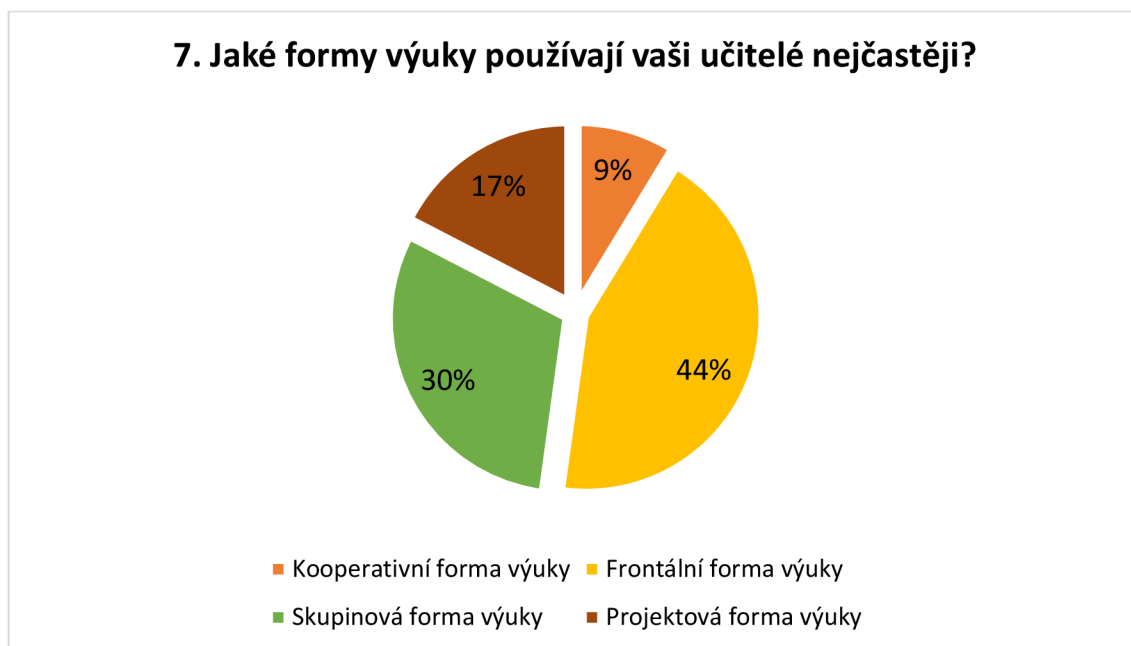
Graf č. 5 *Myslíte, že jste si zapamatovali více informací, než při běžné výuce?*

Zdroj: Dotazník se zpětnou vazbou žáků

50 % z celkového počtu dotazovaných žáků se domnívá, že prostřednictvím kooperativní formy výuky si zapamatují více informací. Dva žáci započítáni do odpovědi „Nevím“ na otázku č. 6 neodpověděli. Zbýlých 10 žáků se nedomnívá, že by si pomocí kooperativní formy výuky zapamatovali větší množství informací než při běžné výuce.

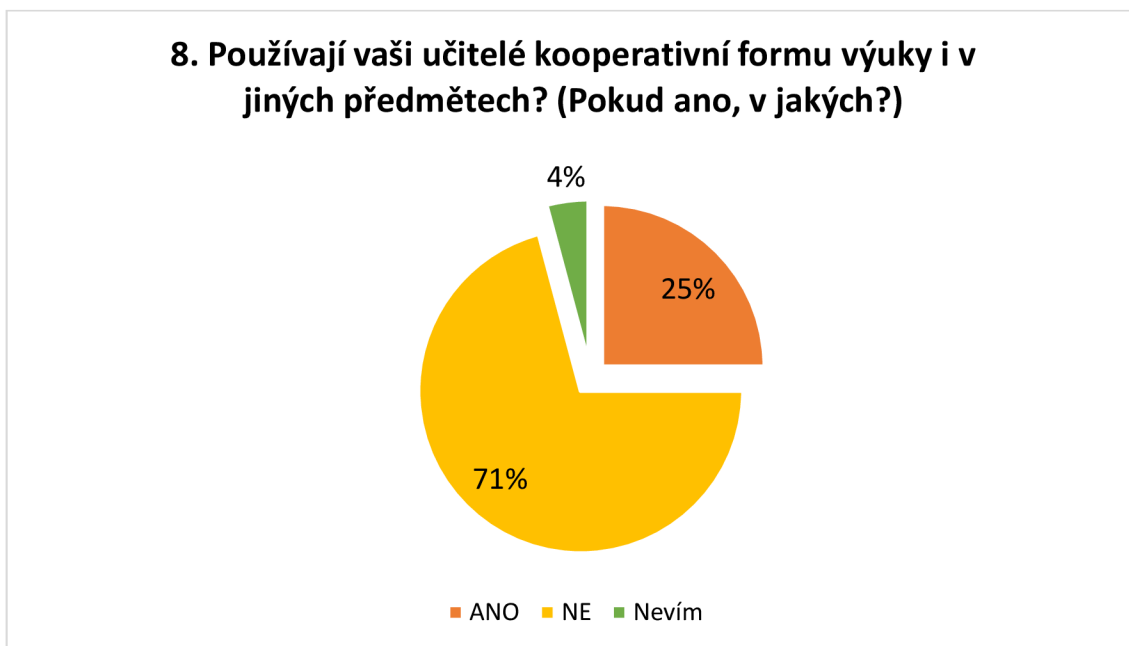
Graf č. 6 Jaké formy výuky používají vaši učitelé nejčastěji?

Zdroj: Dotazník se zpětnou vazbou žáků

Dle očekávání se v odpovědích žáků nejvíce opakovala frontální forma výuky. Dále následovalo skupinové vyučování, které zmínilo 7 žáků. Mezi méně zmiňované patří projektové vyučování. Jak lze vyčíst z grafu, kooperativní forma výuky není na 1. ZŠ Sedlčany příliš hojně využívána.

Graf č. 7 Používají vaši učitelé kooperativní formu výuky i v jiných předmětech? (Pokud ano, v jakých?)

Zdroj: Dotazník se zpětnou vazbou žáků

Pokud srovnáme otázku č. 7 a 8 zjistíme, že mezi nejčastěji využívané formy výuky zařadili žáci kooperativní vyučování pouze dva, avšak dle následující 8. otázky se 6 žáků domnívá, že je kooperativní forma výuky využívána učiteli i v ostatních předmětech. Žáci zmínili tyto předměty:

- Dějepis
- Anglický jazyk
- Občanská výchova
- Přírodopis
- Český jazyk
- Chemie
- Matematika
- Tělesná výchova

Jeden z žáků na otázku č. 8 neodpověděl, proto je zařazen do odpovědi „Nevím“.

Graf č. 8 Chtěli byste, aby byla forma kooperativního vyučování častěji využívána i v jiných předmětech?

Zdroj: Dotazník se zpětnou vazbou žáků

Přes dvě třetiny žáků by uvítalo častější využití kooperativní formy výuky i v jiných předmětech. Z tohoto výsledku lze předpokládat, že ji shledávají přínosnou. Zbýlých 29 % žáků si nepřeje, aby byla tato forma výuky využívána.

Tabulka č. 5 10. Seřadte formy vyučování podle vašich preferencí. (1 = nejoblíbenější, 4 = nejméně oblíbená)

	Stupně oblíbenosti jednotlivých forem dle žáků			
	1	2	3	4
Kooperativní forma výuky	4	6	6	8
Skupinová forma výuky	11	8	4	1
Frontální forma výuky	4	5	2	13
Projektová forma výuky	5	5	12	2

Zdroj: Dotazník se zpětnou vazbou žáků

K sestavení otázky č. 10 byl využit princip tzv. numerické posuzovací škály. „*Posuzovatel má před sebou řadu čísel, jež odpovídají různým mírám posuzované vlastnosti s tím, že jednu má označit.*“⁷⁹ V tomto případě je posuzovanou vlastností míra oblíbenosti čtyř vybraných forem výuky (kooperativní, skupinová, frontální, projektová). Žáci museli přiřadit jedno z čísel 1-4 ke každé ze čtyř vybraných forem, kdy číslo jedna představuje nejvíce oblíbenou formu a číslo 4 naopak tu nejméně oblíbenou. Z výsledků je patrné, že převládají sympatie k výuce skupinové, kterou označilo za svou nejoblíbenější 11 z 24 dotazovaných žáků. S téměř vyrovnanými hlasy jsou ostatními žáky považované za nejoblíbenější zbylé formy výuky. Naopak nejméně preferovaná forma je v této třídě frontální výuka se 13 hlasy. Hned za ní žáci nejméně vyžadují formu kooperativní výuky, pro níž hlasovalo 8 žáků. Číslem 2 označilo nejvíce žáků výuku skupinovou a polovina označila číslem 3 projektovou formu výuky.

⁷⁹CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada), s. 153. ISBN 978-80-247-5326-3.

Tabulka č. 6 11. Napište prosím, proč je forma, kterou jste v 10. otázce označili číslem 1 vaše nejoblíbenější.

	Nejoblíbenější vyučovací forma
Kooperativní	Všichni pracují za mě. Rád spolupracuji se spolužáky. Protože si mezi sebou promícháme informace. Líbí se mi, když spolupracujeme.
Skupinová	Protože nemusím vše dělat sama a mohou mi pomoci kamarádi. Poznávám se více s lidmi ve skupině a je větší legrace než při běžné výuce. Pracujeme ve skupině, kterou jsme si sami vybrali. Pracujeme všichni společně a pomáháme si. Nemusím vše dělat sama. Protože se sblížím s učitelem. Každý si můžeme rozdělit práci a nespolehat se jen na jednoho. Je snadnější dělat projekty ve skupině než sama. Více se se spolužáky bavíme a nemusím to dělat sama. Nemusím nic dělat. Baví mě pomáhat si. Můžeme si rozložit práci.
Frontální	Více to učitel vysvětlí a více to pochopím. Lépe se mi pracuje sama. Dokážu u toho pochopit občas i více věcí. Hodně se naučím.
Projektová	Dozvíím se od spolužáků nové informace. Zlepšíím si tím známku, je to zábavnější. Je to přehledné. Baví mě pracovat se spolužáky. Bez odpovědi.

Zdroj: Dotazník se zpětnou vazbou žáků

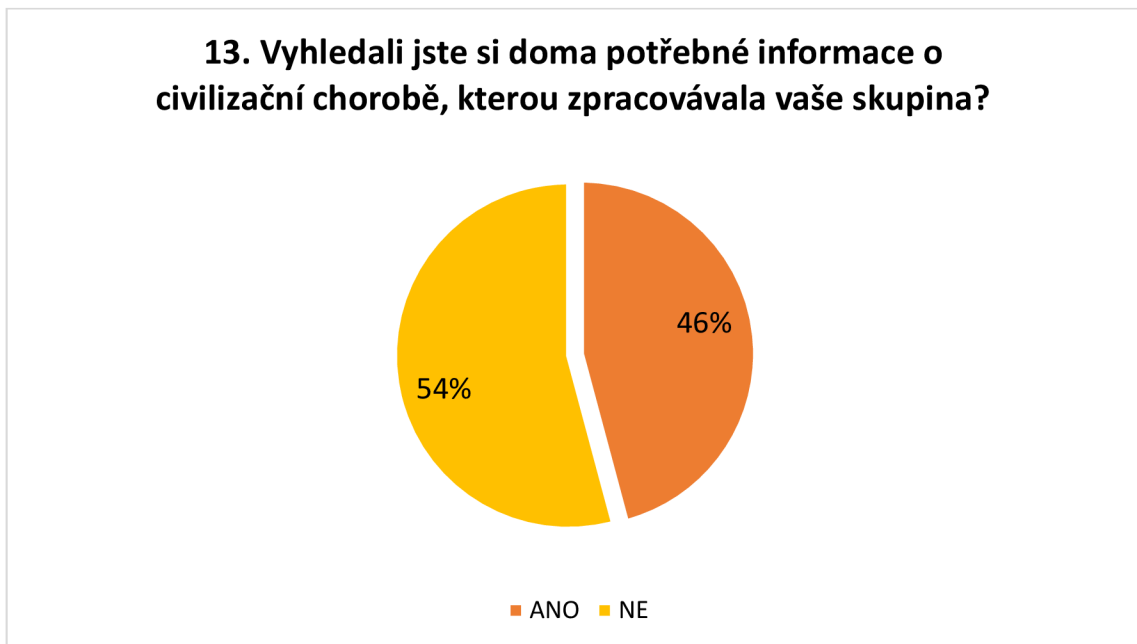
Tabulka č. 7 12. Napište prosím, proč je forma, kterou jste v 10. otázce označili číslem 4 vaše nejméně oblíbená.

	Nejméně oblíbená vyučovací forma
Kooperativní	<p>Myslím, že se tím skoro nic nenaučím. Protože s většinou nemám dobré vztahy. Nemám ráda, když se mění osoby ve skupině. Moc práce. Přijde mi divné měnit členy skupiny. Je moc zdlouhavá. Nebaví mě spolupracovat. Moc mě to nebaví.</p>
Skupinová	<p>Nemám ráda, když jsme ve skupinách.</p>
Frontální	<p>Není to tak zajímavé. Protože si z hodiny nezapamatuji tolik, jako při skupinové práci. Nebaví mě, když učitel stojí před tabulí a mluví. Je to nudné. Moc mě nebaví. Nemám rád, když se do hodiny nemohu zapojit. Protože je to samostatná práce, na které se pracuje dlouho. Učitel říká výklad, ze kterého si nikdo nic nezapamatuje. Občas mě učitelé nenadchnou výkladem. Není tak zajímavá jako ostatní. Protože tomu nerozumím. Nic si nezapamatuji. Je to uspávající a nebaví mě to.</p>
Projektová	<p>Nesnáším projekty. Koho by bavilo dělat projekty?</p>

Zdroj: Dotazník se zpětnou vazbou žáků

Odpovědi dotazovaných žáků na otázky č. 11 a 12 jsou podrobněji rozebrány a využity k porovnání výhod a nevýhod kooperativní výuky a ostatních forem vyučování v kapitole 7.

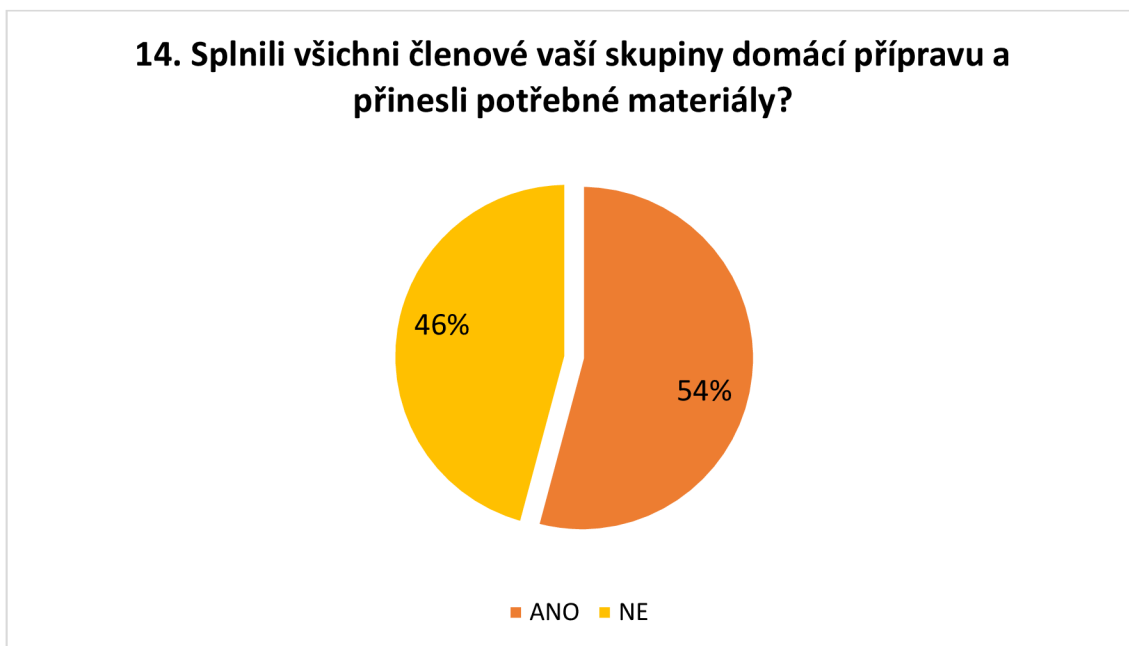
Graf č. 9 Vyhledali jste si doma potřebné informace o civilizační chorobě, kterou zpracovávala vaše skupina?

Zdroj: Dotazník se zpětnou vazbou žáků

Žáci dostali za úkol vyhledat a přinést potřebné materiály k doplnění informací a dokončení výsledných prací pro druhou pokusnou hodinu. Tento úkol nesplnilo dle výsledků více než polovina dotazovaných, přesněji 13 žáků. Zbytek třídy požadavky na domácí přípravu akceptoval a potřebné materiály pro své skupiny přinesl.

Graf č. 10 Splnili všichni členové vaší skupiny domácí přípravu a přinesli potřebné materiály?

Zdroj: Dotazník se zpětnou vazbou žáků

V poslední otázce byla zjišťována schopnost komunikace mezi jednotlivými členy skupin. Zda se zvládli domluvit, rozdělit si domácí přípravu a přinést veškeré materiály jako celek. V tomto případě překvapivě převládají u dotazovaných žáků kladné odpovědi, kdy 13 z nich zaznamenalo domácí přípravu u všech členů své skupiny, naopak 11 žáků se domnívá, že potřebné materiály nepřinesli všichni členové jejich skupiny. Pokud se porovnájí výsledky otázek 13. a 14. lze si povšimnout, že odpovědi jednotlivých žáků neodpovídají realitě. Jestliže 11 žáků splnilo domácí úkol, nelze tvrdit, že 13 žáků pracovalo ve skupině, ve které každý přinesl připravené materiály z domova.

5.2 Rozhovor

Pro doplnění výpovědi žáků bylo dotazníkové šetření rozšířeno o rozhovor s paní učitelkou přítomnou na realizovaných hodinách rodinné výchovy vedené formou kooperativní výuky. Pro získání zpětné vazby byly získávány informace o tom, jak paní učitelka vnímala spolupráci jednotlivých skupin a celkový průběh realizované hodiny. Následně byl zjišťován její pohled na kooperativní formu výuky, její využití v hodinách, vytyčení výhod a nevýhod vůči ostatním jí využívaným formám výuky. Přepsaný rozhovor lze nalézt v seznamu příloh.

6 DISKUZE KE ZPĚTNÉ VAZBĚ

Kooperativní forma výuky je náročná jak pro žáky, tak pro učitele, který musí výuku pečlivě naplánovat, celou hodinu profesionálně vést, věnovat se všem skupinám a řešit případné zádrhly a překážky. Problémem, proč v některých skupinách práce jednotlivých žáků nefungovala, jak by měla, zapříčinil pravděpodobně nedostatek zkušeností s vedením a reálným průběhem hodiny. Byla snaha obcházet všechny skupiny, radit, opakovat zadání, ale dohled nad prací jednotlivých žáků nebyl v takto početné třídě zcela podchycen. Z toho důvodu, jak vyplývá ze zpětné vazby, v některých skupinách spolupráce neprobíhala ideálním způsobem a několik žáků nepřispívalo dostatečně k dosažení cíle. V tomto případě jsou výsledky výzkumu a tvrzení, na která je odkazováno v teoretické části v souladu pouze částečně. Pečlivě naplánovaná hodina a perfektní orientace učitele v probíraném tématu je klíčová, ovšem z výzkumu vyplynulo, že je zapotřebí i větší množství zkušeností s vedením více početné skupiny žáků a s kvalitním využíváním moderních výukových metod, aby byla hodina pro žáky co nejužitečnější.

Z dotazníku bylo zjištěno, že žáci preferují převážně skupinovou před kooperativní formou výuky. Nevýhodu kooperativní výuky vidí především v její náročnosti, náhodném výběru skupin a v prohazování jejich členů. Někteří dali při realizované hodině svými zděšenými výrazy ve tváři značně najevo, že náhodné rozdělení skupin je pro mnohé šokujícím prvkem, na který nejsou z běžné výuky zvyklí. Nutno zmínit, že prohazování členů skupin není neodmyslitelnou součástí kooperativní výuky a učitel jej nemusí do své hodiny zařadit. Ovšem je pravdou, že takto nastavené podmínky žáky vyvedou z „komfortní zóny“, přičemž pomohou trénovat jejich komunikační dovednosti a schopnost spolupráce v různých kolektivech, jež by si při možnosti svého vlastního výběru nezvolili.

Jeden z žáků preferující skupinovou výuku poznamenal, že mu nevyhovuje, když jeho práce závisí na práci jednotlivců, což je naopak jeden ze základních principů kooperativní výuky, který je zmiňován v teoretické části práce.

Někteří z dotazovaných žáků preferují frontální formu výuky, jelikož lépe pracují samostatně a dokáží se naučit více nového učiva. Větší procento dotazovaných žáků

preferuje z mnoha různých důvodů jiné formy výuky před frontální. Tvrdí, že takto vedené vyučování je nezáživné, nemohou se dostatečně zapojit do hodiny, neporozumí nově probíranému učivu a nezapamatují si ho, protože je učitel mnohdy nedokáže svým výkladem nadchnout. Tyto odpovědi potvrdily informace z teoretické části, ve které se zmiňuje kritika přílišného verbalismu frontální formy výuky, na druhou stranu je probrán velký objem učiva za krátkou časovou jednotku, což může některým žákům vyhovovat. Paní učitelka v rozhovoru zmínila, že frontální vyučování považuje za základní, na druhou stranu je nutné jej střídat s jinými formami a zvolenými metodami. Tato problematika se shoduje s informacemi obsaženými v teoretické části práce, kde je popsáno, jakým způsobem lze jednotlivé vyučovací metody kombinovat.

Našla se zde i skupina, jejíž nejoblíbenější formou je výuka projektová. Někteří vidí pozitivum v její přehlednosti, získávání informací zajímavým způsobem či v možnosti vylepšit si známku pomocí vypracování zadaného projektu. V teorii jsou výhody projektové výuky zaměřeny spíše na její propojení se skutečným světem. Žáci odhalili fakt, že některé formy výuky lze učiteli využívat pro závěrečnou kvalifikaci. Z rozhovoru s paní učitelkou bylo zjištěno, že projektové vyučování aplikuje ve svých hodinách pravidelně, prostřednictvím třídních či mezitřídních projektů.

Proč výsledky dotazníkového šetření pro poskytnutí zpětné vazby naznačují, že žáky kooperativní forma výuky neoslovila natolik, jako běžná skupinová práce může mít mnoho důvodů. Účastněným nemuselo vyhovovat téma a vybrané metody konkrétních realizovaných hodin, jelikož na ně nejsou při běžné výuce zvyklí. Dalším důvodem může být fakt, že žáci nebyli připraveni na intelektuálně obtížnější úkoly a nabytý program, jež se v obou případech odehrával poslední pátou páteční vyučovací hodinu. Tato skutečnost velmi ovlivnila celkové klima třídy. Žáci za sebou měli celý týden školy, proto pozornost třídy směřovala spíše k vyhlídkám na víkendové plány a obědovou pauzu. Bohužel se nepovedlo žáky dostatečně namotivovat dohodou, že obě hodiny skončí včas, bez přesahování časového limitu, což se skutečně v obou případech podařilo splnit. Aby žáci rozvinuli své tvořivé myšlení a schopnost spolupráce, je dle paní učitelky dostatečná motivace klíčová. Toto tvrzení se z jisté míry shoduje s tvrzením, na které je odkazováno v teoretické části. Pokud chceme rozvinout princip spolupráce a pozitivní vzájemné závislosti, lze se řídit zmíněnými body autorky Hany Kasíkové v jedné

z kapitol teoretické části práce. Dále jsou zmiňovány principy, kterými je potřeba se řídit, pokud chceme hodinu vedenou kooperativní formou úspěšně vést. Teorie se oproti výzkumu nezaměřila na faktory, které mohou vyučování znehodnotit viz. celkové klima třídy, jež hraje při realizaci hodiny významnou roli.

Aby zde kooperativní forma výuky lépe zafungovala, bylo by zapotřebí uskutečnit obě vyučovací hodiny ve stejný den, nikoli odděleně a s časovým rozestupem. Tímto by se předešlo problémům s domácí přípravou a přidělováním členů jednotlivých skupin. Vzhledem k náročnosti programu shledávám vhodným navýšit časovou dotaci, díky čemuž by měli žáci více prostoru na zpracování veškerých úkolů a netlačil by je při práci čas, což mohlo být také jedním z nevyhovujících faktorů.

7 VLASTNÍ REFLEXE

Nejprve se budeme zabývat výběrem jednotlivých aktivit v návaznosti na poskytnutou časovou dotaci pro realizaci výzkumu. V původním plánu byla zamýšlena realizace pouze jedné pokusné hodiny. Z důvodu nešťastně zvolených aktivit, jejichž náročnost vyžadovala větší časové rozmezí, byly po domluvě s vedením školy realizovány dvě blokované hodiny rodinné výchovy na téma „civilizační choroby“ vedené formou kooperativního vyučování. Časová prodleva mezi hodinami činila 1 týden, což způsobilo značné problémy při sestavování žákovských skupin. Každou blokovanou hodinu chyběli jiní žáci, díky čemuž při druhé hodině vznikla jedna dvoučlenná skupina žáků, a to se značně podepsalo na jejich výsledné práci. Tato skupina tvořila práci na téma „Obezita“, jejíž konečný výsledek skončil značně nedokončený oproti ostatním skupinám. Oba žáci nechtěli spolupracovat a vzájemně komunikovat. Navzdory všemu snažení navodit ve zmiňovaných žácích motivaci k práci, nebyl výsledek úspěšný. Vhodnější shledáváme dvě navazující hodiny, díky čemuž by se zamezilo komplikacím při domácí přípravě.

Při prvotní samostatné práci s texty měli žáci za úkol vybrat ty nejdůležitější informace a předat je svým spolužákům. Cílem bylo analyticky myslet a vybírat pouze základní a podstatné informace. I přes to, že bylo několikrát zdůrazňováno, že by neměli opisovat celý text, mnoho žáků instrukce ignorovalo. Tato skutečnost ve skupinách následně způsobila přehlcení informacemi.

Způsob spolupráce a celková produktivita jednotlivých skupin se odvíjela od jejich složení a následného přerozdělování. V původních skupinách jeden z žáků neplnil svůj samostatný úkol, proto v nové skupině v roli tlumočnicka neměl svým spolužákům co nabídnout a velmi těžko plnili následující zadání. Vše se odrazilo na výsledné práci.

Druhá blokovaná výuka byla započata dotazem, zda si žáci přinesli potřebné materiály, což bylo součástí jejich domácí přípravy na druhou realizovanou hodinu. Nepřihlásil se jediný z přítomných žáků. Výsledky dotazníku ukazují odlišnou skutečnost, ovšem ani ta není příliš uspokojivá. Aby byly skupiny schopny dokončit svou rozdělanou práci, bylo jim umožněno využít internet jako zdroj potřebných informací k probíraným tématům. Žáci si díky tomu mohli vyzkoušet práci založenou na třídění a kritickém vyhodnocování potřebných informací.

V druhé části hodiny zástupci jednotlivých skupin ve stručnosti představili své výsledné práce. Zpětná vazba byla získána pouze prostřednictvím rozdaných dotazníků, jelikož nikdo nevznesl žádný dotaz a případná diskuze nebyla z důvodu nedostatku časové dotace rozvedena.

Přestože se celou třídu nepodařilo pro kooperativní formu výuky nadchnout, myslím, že realizované hodiny byly pro žáky přínosem. Absolvovali dvě netradiční hodiny vedené formou, na kterou nejsou při běžné výuce zvyklí, tudíž si mohli vyzkoušet, zda jim takové vyučování vyhovuje či nikoli. Podařilo se žáky dostat mimo jejich „komfortní zónu“. V rámci programu hodiny museli rozvíjet komunikaci a spolupráci v různých kolektivech. Také každý okusil, jaký je to pocit, když na jejich práci závisí úspěšnost jiných lidí. Samostatně pracovali s informacemi, které následně předávali svým spolužákům.

8 ZÁVĚR

Hlavními cíli této práce bylo především představit kooperativní formu výuky, odhalit její výhody, nevýhody a přínosy plynoucí z jejího využití v praxi. Také srovnání s jinými formami výuky na základě dotazníkového šetření mezi žáky zúčastněných na pokusných hodinách vedených kooperativní formou výuky.

Teoretická část se zabývala především rozбором koncepce kooperativní formy vyučování. Byly zde vymezeny její základní pojmy a prvky. Určitá část se věnovala vhodnému uspořádání prostoru pro výuku. V neposlední řadě byly představeny role, které učitelé a žáci v procesu kooperativní výuky zastávají, a také jakými principy je potřeba se řídit při uplatňování moderních vyučovacích forem a metod. Následoval popis vybraných metod využitých jako inspirace při tvorbě přípravné hodiny na 1. ZŠ Sedlčany. Na konec se teoretická část věnovala přehledu ostatních vybraných výukových forem. Podrobněji byly charakterizovány formy výuky využívané na 1. ZŠ Sedlčany a ostatní vybrané formy pouze stručněji popsány.

Stěžejní část výzkumu praktické části představovaly pokusné hodiny vedené pomocí kooperativní formy výuky. Byla zkoumána příprava, průběh a využití kooperativního vyučování v praxi na 2. stupni ZŠ. Pomocí dotazníkového šetření se zjišťovalo, zda žáci vnímali kooperativní výuku jako přínosnou, jaké má podle nich výhody a nevýhody ve srovnání s jinými formami výuky využívanými na jejich ZŠ, a jaké z těchto forem preferují či naopak a proč. Odpovědi žáků doplnil rozhovor s paní učitelkou, která přispěla svým pohledem na realizovanou blokovou výuku a také podala informace o jejím vlastním využívání kooperativní a jiných forem ve výuce. Poslední dvě kapitoly praktické části se věnovaly diskuzi a vlastní reflexi pokusných hodin, kde byly zmíněny postřehy a také nápady, jakým způsobem realizované hodiny vedené kooperativním formou pro žáky zatraktivnit.

Z výsledků dotazníkového šetření jasně vyplynulo, že značná část žáků dává přednost skupinovému vyučování před kooperativním. Odpovědi nasvědčují skutečnosti, že žáci vidí negativum kooperativní výuky ve zdlouhavosti, v náhodně přidělených skupinách, a v závislosti jejich práce na práci ostatních členů skupiny a naopak. Žáci na druhou stranu vyzdvihli možnost sdílet nové informace mezi spolužáky navzájem, úspěšnou

spolupráci ve skupinách a nevhodnost kooperativní formy výuky, se kterou se běžně neseťkají. S tím souvisí potvrzení nízkého využívání této formy výuky učiteli na vybrané ZŠ. Z rozhovoru bylo naopak zjištěno, že paní učitelka do svých hodin kooperativní formu zařazuje a snaží se ji střídat s jinými formami, aby byla výuka pro žáky co nejatraktivnější.

Z dotazníkového šetření bylo také zjištěno, že ve srovnání s kooperativní výukou vidí někteří žáci výhody u jiných forem výuky. U frontálního vyučování především v možnosti získání většího množství informací a znatelnější srozumitelnosti obsahu probírané látky. Jiným žákům naopak nevyhovuje výklad učitele a nízká možnost zapojení do hodiny.

Jak již bylo v práci několikrát uvedeno, doba se mění a její rychlý technologický pokrok vyžaduje změnu přístup k výběru jednotlivých vyučovacích forem a metod, které žákům pomohou přizpůsobit se novým situacím a naučí je požadovaným dovednostem. Na rozdíl od jiných mnohdy hojněji využívaných vyučovacích forem, kooperativní vyučování žákům napomáhá tyto dovednosti rozvíjet. Učí je např. schopnosti spolupráce s ostatními lidmi, komunikačním a argumentačním dovednostem či kritickému myšlení. Je důležité, aby učitelé v žácích vzbouzeli motivaci a chuť k dosažení cíle prostřednictvím vhodně zvolených forem, metod a také zodpovědným vedením výuky.

9 ZDROJE

Tištěné zdroje

BELZ, Horst a Marco SIEGRIST. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: východiska, metody, cvičení a hry*. Vyd. 3. Přeložil Dana LISÁ. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0846-4.

BROPHY, Jele; VOSNIADOU, Stella; BOEKAERTS, Monique; ELIAS J. Maurice; REDDING Sam et al. *Efektivní učení ve škole*. Přeložil Dominik DVOŘÁK. Praha: Portál, 2005. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-556-3.

ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.

HAMPEJSOVÁ, Viola. *Návrh a ověření projektového vyučování ve výuce geografie na 2. stupni ZŠ*. Plzeň, 2021. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Pedagogická fakulta, Centrum biologie, geověd a envigogiky. Vedoucí práce Mgr. Markéta Kuberská, Ph.D.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Ilustroval Stanislav FIALA. Praha: Portál, 1997. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-7178-167-3.

KASÍKOVÁ, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Vyd. 2., rozš. a aktualiz. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-807-3677-121.

KASÍKOVÁ, Hana. *Učíme (se) spolupráci spoluprací*. Kladno: AISIS, 2005. ISBN 80-239-4668-4.

KOLAJOVÁ, Lenka. *Týmová spolupráce: jak efektivně vést tým pro dosažení nejlepších výsledků*. Praha: Grada, 2006. Poradce pro praxi. ISBN 80-247-1764-6.

KOTRBA, Tomáš a Lubor LACINA. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. 3. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2015. ISBN 978-80-7485-043-1.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

OSBORNE, Priscilla. *Teaching English One to One*. 2015. Chichester: Keyways, 2015. ISBN 978-1-898789-12-3.

PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. 6., rozš. a přeprac. vyd. Přeložil Jiří FOLTÝN. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0367-4.

PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7178-999-4.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

SIEGLOVÁ, Dagmar. *Konec školní nudy: didaktické metody pro 21. století*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2254-7.

SITNÁ, Dagmar. *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0404-6.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1821-7.

ŠIMONÍK, Oldřich. *Úvod do didaktiky základní školy*. Brno: MSD, 2005. ISBN 80-86633-33-0.

VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-2473357-9.

VAVREK, Roman. *Prvý krok k vlastnímu výskumu: metodolória, graf a číslo*. [Košice]: Equilibria, 2022. ISBN 978-80-8143-313-9.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4100-0.

Elektronické zdroje

KARGEROVÁ, Jana a Zuzana MAŇOUROVÁ. *ČÁST I. Individualizace ve výchově a vzdělávání* [online]. 1. Plzeň: Step by Step ČR, 2013 [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.zacitspolu.eu/wp/wp-content/uploads/2019/10/individualizace-ve-vyuce-texty.pdf>

KASÍKOVÁ, Hana. Kooperativní učení ve výuce: teorie – výzkum – realita. *Pedagogika: Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově* [online]. 2017, **67**(2), 106-125 [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=11733%20title=>

Kooperatívne vyučovanie v teórii a praxi [online]. Prešov, 2015, **1**(1) [cit. 2022-12-05].

Dostupné z:

<https://www.upjs.sk/public/media/11250/ernotov%C3%A1%20I%C5%A1tvan%20KOOPERAT%C3%8DVNE%20VYU%C4%8COVANIE%20V%20TE%C3%93RII%20A%20PRAXI.pdf>

Možnosti a meze projektové výuky v súčasnej škole. *Npi: Metodický portál*

RVP.CZ [online]. 2007 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/1288/MOZNOSTI-A-MEZE-PROJEKTOVE-VYUKY-V-SOUCASNE-SKOLE.html>

NEVIN, Ann a Jacqueline THOUSAND. Kooperatívne učenie z hľadiska výskumu, učiteľa i žiaka. *Pedagogika: Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově* [online]. 1995, **45**, 143-146

[cit. 2023-03-09]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=3146>

NEZVALOVÁ, Danuše. Akčný výskum v škole. *Pedagogika: Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově* [online]. 2003, 300-308 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z:

<https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=1942>

Organizační formy výuky - hromadná a skupinová výuka. *Škola Populo* [online].

Olomouc: Vzdělávací centrum Populo, 2023 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z:

<https://www.skolapopulo.cz/blog/organizacni-formy-vyuky-hromadna-a-skupinova-vyuka>

Princip individualizace a diferenciacie v učení žiakov s LMP. *Npi: Metodický portál*

RVP.CZ [online]. Praha [cit. 2023-02-23]. Dostupné z:

<https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10799>

Projektová výuka. *Npi: Metodický portál RVP.CZ* [online]. 2012 [cit. 2023-02-20].

Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/14983/PROJEKTOVA-VYUKA.html>

Projektová výuka realizovaná v teréne. *Npi: Metodický portál RVP.CZ* [online]. 2010

[cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/7913/PROJEKTOVA-VYUKA-REALIZOVANA-V-TERENU.html>

Skupinová práce. In: *Minimetodika VÚP* [online]. Praha: NÚV, 2011 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: https://inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/skupinova_prace_-_minimetodika_vup.pdf

Skupinová výuka. *Npi: Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi* [online]. 2021 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/landing-pages/detail/skupinova-vyuka#z>

Team Teaching: Advantages, Disadvantages. *Education Encyclopedia - StateUniversity.com* [online]. 2023 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://education.stateuniversity.com/pages/2493/Team-Teaching.html>

Týmové vyučování v kontextu mezioborové spolupráce. *Geografická revue* [online]. 2017, 1(13), 43-49 [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Dagmar-Popjakova/publication/321675567_Tymove_vyucovani_v_kontextu_mezioborove_spoluprace/links/5a909351a6fdccecff01f906/Tymove-vyucovani-v-kontextu-mezioborove-spoluprace.pdf

Wiederentdeckt: Dewey und der Projektunterricht. *DIE: Zeitschrift für Erwachsenenbildung* [online]. 2003 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: https://www.die-bonn.de/zeitschrift/32003/winkel03_01.htm

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Texty pro žáky	66
Příloha č. 2 Dotazník pro žáky.....	74
Příloha č. 3 Rozhovor s paní učitelkou.....	76
Příloha č. 4 Rozpracované projekty skupin 1-7.....	78
Příloha č. 5 Dokončené projekty skupin 1-7	82
Tabulka č. 1 Přehled vzniklých žákovských skupin po prvotním rozdělení.....	35
Tabulka č. 2 Přehled vzniklých žákovských skupin po přerozdělení prvotních skupin	36
Tabulka č. 3 Uspořádání žákovských skupin pro druhou pokusnou hodinu	38
Tabulka č. 4 5. Co se vám v hodinách líbilo/nelíbilo, popřípadě, co byste na proběhlých hodinách vedených kooperativní formou výuky změnili?	44
Tabulka č. 5 10. Seřadte formy vyučování podle vašich preferencí. (1 = nejoblíbenější, 4 = nejméně oblíbená)	49
Tabulka č. 6 11. Napište prosím, proč je forma, kterou jste v 10. otázce označili číslem 1 vaše nejoblíbenější.	50
Tabulka č. 7 12. Napište prosím, proč je forma, kterou jste v 10. otázce označili číslem 4 vaše nejméně oblíbená.	51
Graf č. 1 Myslíte, že jste se při hodině vedené formou kooperativního vyučování dozvěděli: ..	40
Graf č. 2 Když vám bylo sděleno, že vaše práce ovlivní úspěšnost celé skupiny:	41
Graf č. 3 Nastaly při komunikaci ve vaší skupině komplikace? (Pokud ano, jaké?)	42
Graf č. 4 Plnil ve vaší skupině každý člen svou přidělenou funkci? (Pokud ne, proč tomu tak bylo?).....	43
Graf č. 5 Myslíte, že jste si zapamatovali více informací, než při běžné výuce?	45
Graf č. 6 Jaké formy výuky používají vaši učitelé nejčastěji?	46
Graf č. 7 Používají vaši učitelé kooperativní formu výuky i v jiných předmětech? (Pokud ano, v jakých?).....	47
Graf č. 8 Chtěli byste, aby byla forma kooperativního vyučování častěji využívána i v jiných předmětech?	48
Graf č. 9 Vyhledali jste si doma potřebné informace o civilizační chorobě, kterou zpracovávala vaše skupina?	52
Graf č. 10 Splnili všichni členové vaší skupiny domácí přípravu a přinesli potřebné materiály? 53	
Obrázek č. 1: Možné uspořádání třídy při kooperativní a skupinové výuce dle Maňáka a Švece	16
Obrázek č. 2: Schéma přerozdělení tříčlenných skupin.....	20
Obrázek č. 3: Schéma metody sněhové koule.....	21

Příloha č. 1 Texty pro žáky

I. OBEZITA

1. ČÁST

- Civilizační choroby jsou nemoci, které **souvisejí s životem v moderní civilizaci a s nezdravým životním stylem.**
- Můžeme je označit za nemoci „**MODERNÍ DOBY**“.
- Na jejich vzniku se podílí nadměrná konzumace vysoce kalorických potravin, nedostatek pohybu, nekvalitní spánek, stres, alkohol, kouření, znečištěné životní prostředí.⁸⁰
- Nejsou infekční, ale jsou dlouhodobé.
- Mezi nejčastější civilizační choroby patří **PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY.**

2. ČÁST

- **OBEZITA** = Nezdravý nárůst tělesné hmotnosti, který je způsobený nadměrným hromaděním tělesného tuku.
 - **PŘÍČINY:**
 - nadměrná konzumace jídla – přejídání se
 - nevhodné složení stravy
 - Příjem energie je větší než její výdej
 - nedostatek pohybu
 - nedostatek spánku
 - stres, deprese

3. ČÁST

- **Zdravotní komplikace spojené s obezitou:**
 - Cukrovka
 - Srdeční a cévní onemocnění
 - gynekologická onemocnění, potíže s otěhotněním, potíže s menstruací
 - zvýšené riziko vzniku nádorů prsu, dělohy či prostaty
 - přetížení pohybového aparátu – zejména kyčelních a kolenních kloubů (artróza) a páteře⁸¹
- **Jak se vyhnout obezitě?**
 - **Dodržováním zdravé životosprávy** → jíst pravidelně, vybírat kvalitní potraviny, dodržovat pitný režim, dostatek pohybové aktivity a spánku, nekouřit, nepít alkohol

II. MENTÁLNÍ BULIMIE

1. ČÁST

- Civilizační choroby jsou nemoci, které **souvisejí s životem v moderní civilizaci a s nezdravým životním stylem.**
- Můžeme je označit za nemoci „**MODERNÍ DOBY**“

⁸⁰ Civilizační nemoci. *Digitální materiál pro výuku* [online]. Praha: ITveSkole.cz, 2014 [cit. 2022-12-14]. Dostupné z: <http://dumy.cz/material/140723-civilizacni-nemoci>

⁸¹ KUČEROVÁ, MUDr. Kateřina. Obezita: Příčiny, stupně, rizika a léčba. *EUC* [online]. Praha: EUC, 2022, 9. února 2022 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: <https://euc.cz/clanky-a-novinky/clanky/obezita-priciny-stupne-rizika-a-lecba/>

- Na jejich vzniku se podílí nadměrná konzumace vysoce kalorických potravin, nedostatek pohybu, nekvalitní spánek, stres, alkohol, kouření, znečištěné životní prostředí.
- Nejsou infekční, ale jsou dlouhodobé.
- Mezi jedny z nejčastějších civilizačních chorob patří **PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY**.

2. ČÁST

- MENTÁLNÍ BULIMIE

- Onemocnění s **opakovaným přejídáním, a následným vynuceným zvracením, které zabrání tloustnutí**. K zabránění nárůstu hmotnosti využívají také projímadla, diuretika (odvodňující léky), nadměrné cvičení,...
- Toto onemocnění trápí hlavně mladé dívky.⁸²
- **PŘÍČINY MENTÁLNÍ BULIMIE:**
 - Diety
 - Nízké sebevědomí
 - Trendy, kult štíhlosti, vliv médií
 - Sport, povolání (gymnastky, baletky, modelky,...)
 - Nadváha
 - Tělesné změny v období puberty a dospívání
 - Stresující změny v životě – rozchod, rozvod, změna zaměstnání, stěhování,...⁸³

3. ČÁST

- **NÁSLEDKY MENTÁLNÍ BULIMIE:**
 - Únava, špatná pleť
 - Průjemy, zácpy
 - Dehydratace
 - Psychická labilita, deprese
 - Poškození zubní skloviny (způsobeno častým zvracením)
 - Porucha menstruačního cyklu,...⁸⁴
- **LÉČBA MENTÁLNÍ BULIMIE:**
 - Psychoterapie
 - V některých případech je nutné užívat i léky
 - Velmi důležité udržovat motivaci postižené(ho) k léčbě⁸⁵

⁸² Civilizační nemoci. *Digitální materiál pro výuku* [online]. Praha: ITveSkole.cz, 2014 [cit. 2022-12-14]. Dostupné z: <http://dumy.cz/material/140723-civilizacni-nemoci>

⁸³ Bulimie - příznaky, léčba a její následky. *Mojra.cz* [online]. Ludgeřovice: Psychologická poradna MOJRA, 2022 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: <https://blog.mojra.cz/clanek/bulimie-priznaky-lecba-a-jeji-nasledky>

⁸⁴ Bulimie - příznaky, léčba a její následky. *Mojra.cz* [online]. Ludgeřovice: Psychologická poradna MOJRA, 2022 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: <https://blog.mojra.cz/clanek/bulimie-priznaky-lecba-a-jeji-nasledky>

⁸⁵ Bulimie: diagnóza a léčba. *Nzip.cz* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2022 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/705-bulimie-diagnoza-a-lecba>

III. MENTÁLNÍ ANOREXIE

1. ČÁST

- Civilizační choroby jsou nemoci, které **souvisejí s životem v moderní civilizaci a s nezdravým životním stylem.**
- Můžeme je označit za nemoci „**MODERNÍ DOBY**“
- Na jejich vzniku se podílí nadměrná konzumace vysoce kalorických potravin, nedostatek pohybu, nekvalitní spánek, stres, alkohol, kouření, znečištěné životní prostředí.
- Nejsou infekční, ale jsou dlouhodobé.
- Mezi časté civilizační choroby patří **PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY.**

2. ČÁST

- MENTÁLNÍ ANOREXIE

- Duševní nemoc spočívající **v odmítání potravy a zkreslené představě o svém těle.**
- Nemocný má chorobný strach z tloušťky, proto kontroluje vše, co jí a postupně se stává závislým na intenzivním cvičení.
- Onemocnění se vyskytuje hlavně u dívek a žen, ale postihuje i chlapce.
- **PŘÍČINY:**
 - přehnané nároky na dokonalou postavu
 - nízké sebevědomí
 - psychické potíže
 - Nedostatek/nadbytek pozornosti ze strany rodičů
 - Zesměšňování spojené s tělesnými změnami v období dospívání⁸⁶

3. ČÁST

- **NÁSLEDKY:**
 - Odvápňují se kosti
 - Ztráta menstruace
 - Snižuje se krevní tlak
 - Objevuje se chudokrevnost
 - Vypadávají vlasy
 - Kazí se pleť a zuby
 - Poruchy spánku, úzkosti, deprese
 - Podrážděnost
 - Náchyllost k jiným závislostem (alkoholismus,...)⁸⁷
- **LÉČBA:**
 - Psychoterapie
 - Léky - antidepresiva a neuroleptika, léky podporující chuť k jídlu⁸⁸

⁸⁶ Mentální anorexie - příznaky a léčba. *Mojra.cz* [online]. Ludgeřovice: Psychologická poradna MOJRA, 2022 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: <https://blog.mojra.cz/clanek/mentalni-anorexie-priznaky-a-lecba>

⁸⁷ Mentální anorexie - příznaky a léčba. *Mojra.cz* [online]. Ludgeřovice: Psychologická poradna MOJRA, 2022 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: <https://blog.mojra.cz/clanek/mentalni-anorexie-priznaky-a-lecba>

⁸⁸ Anorexie. *Vitalion.cz* [online]. Praha: Mafra, 2022 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: <https://nemoci.vitalion.cz/anorexie/>

IV. CUKROVKA

1. ČÁST

- Civilizační choroby jsou nemoci, které **souvisejí s životem v moderní civilizaci a s nezdravým životním stylem.**
- Můžeme je označit za nemoci „**MODERNÍ DOBY**“
- Na jejich vzniku se podílí nadměrná konzumace vysoce kalorických potravin, nedostatek pohybu, nekvalitní spánek, stres, alkohol, kouření, znečištěné životní prostředí.
- Nejsou infekční, ale jsou dlouhodobé.
- Mezi časté civilizační choroby patří **CUKROVKA (Diabetes mellitus)**

2. ČÁST

- CUKROVKA

- Onemocnění charakterizované zvýšenou hladinou cukru v krvi.
- Množství cukru v krvi reguluje hormon inzulin.
- Je-li inzulinu v těle nedostatek, propuká cukrovka.
- **Existují dva hlavní typy cukrovky:**
 - **1. Typ** - Objevuje se především v dětství či mládí.
 - **2. Typ** - Typická pro lidi staršího věku a pro lidi s nadváhou či obezitou. Vzniká zejména u osob s nezdravým způsobem života. Především u těch, kteří kouří, mají nedostatek pohybu, žijí ve stresu a konzumují nevyváženou stravu.

3. ČÁST

- PREVENCE CUKROVKY:

- Neexistuje zatím přesvědčivý důkaz, že je možná primární prevence cukrovky 1. typu
- Cukrovce 2. typu lze zabránit, nebo ji alespoň oddálit
 - Změna životního stylu → snížení tělesné hmotnosti vhodným stravováním a zvýšením fyzické aktivity⁸⁹

- PŘÍZNAKY VYSOKÉ HLADINY CUKRU V KRVI:

- Abnormální žízeň a suchost v ústech
- Časté močení
- Značná únava / nedostatek energie
- Neustálý hlad
- Náhlý úbytek hmotnosti
- Pomalé hojení ran
- Opakující se infekce⁹⁰

⁸⁹ Diabetes mellitus (cukrovka). *Mojemedicina.cz* [online]. Praha: ROCHE s.r.o, 2022 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: <https://www.mojemedicina.cz/pruvodce-pacienta/diagnozy/diabetes-mellitus-cukrovka.html>

⁹⁰ Diabetes mellitus (cukrovka). *Mojemedicina.cz* [online]. Praha: ROCHE s.r.o, 2022 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: <https://www.mojemedicina.cz/pruvodce-pacienta/diagnozy/diabetes-mellitus-cukrovka.html>

V. DEPRESE

1. ČÁST

- Civilizační choroby jsou nemoci, které **souvisejí s životem v moderní civilizaci a s nezdravým životním stylem.**
- Můžeme je označit za nemoci „**MODERNÍ DOBY**“
- Na jejich vzniku se podílí nadměrná konzumace vysoce kalorických potravin, nedostatek pohybu, nekvalitní spánek, stres, alkohol, kouření, znečištěné životní prostředí.
- Nejsou infekční, ale jsou dlouhodobé.
- Mezi časté civilizační choroby patří **PSYCHICKÉ POTÍŽE (deprese, úzkosti, únavový syndrom, syndrom vyhoření,...)**

2. ČÁST

- DEPRESE

- Duševní porucha projevující se dlouhodobě přetrvávajícím smutkem, ztrátou zájmu a neschopností provádět každodenní činnosti.
- Deprese přetrvávají dlouhodobě a velmi narušují život člověka.
- **DEPRESE SE DÁLE PROJEVUJE:**
 - Ztrátou energie, chuti k jídlu, zhoršenou náladu, poruchy spánku a pocit bezcennosti a beznaděje, tělesným i duševním vyčerpáním, nezájmem o dříve oblíbené činnosti, sníženou motorikou a celkovou aktivitou, černými myšlenkami, uvažováním o sebevraždě,...⁹¹

3. ČÁST

- Depresi rozdělujeme na lehkou, středně těžkou a těžkou.⁹²
- **LÉČBA:**
 - Pomocí léků: **Antidepressiva, Antipsychotika** - Musí se užívat dostatečně dlouho a v přiměřené dávce.
 - Pomocí **psychoterapie:**
 - Účinkuje při lehkém a středním typu deprese. Pomáhá člověku porozumět, co se s ním v nemoci děje, učí ho znovu získat kontrolu nad svými myšlenkami, emocemi a chováním.⁹³

VI. ALERGIE

1. ČÁST

- Civilizační choroby jsou nemoci, které **souvisejí s životem v moderní civilizaci a s nezdravým životním stylem.**
- Můžeme je označit za nemoci „**MODERNÍ DOBY**“

⁹¹ Deprese. *WikiSkripta* [online]. Brno: MEFANET, 2019 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: <https://www.wikiskripta.eu/w/Deprese>

⁹² Deprese se musí léčit. *Česká průmyslová zdravotní pojišťovna* [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.cpzp.cz/clanek/2315-0-Deprese-se-musi-lecit.html>

⁹³ Deprese se musí léčit. *Česká průmyslová zdravotní pojišťovna* [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.cpzp.cz/clanek/2315-0-Deprese-se-musi-lecit.html>

- Na jejich vzniku se podílí nadměrná konzumace vysoce kalorických potravin, nedostatek pohybu, nekvalitní spánek, stres, alkohol, kouření, znečištěné životní prostředí.
- Nejsou infekční, ale jsou dlouhodobé.
- Mezi časté civilizační choroby patří **ALERGIE**

2. ČÁST

- **ALERGIE**
 - Přecitlivělost organismu na určitou látku, zvanou **alergen**
- **Projevy alergie:**
 - Rýma
 - Kýchání
 - Slzení
 - Vyrážky, ekzémy
 - ztížené dýchání
 - kašel
 - svědění nebo i dušení
 - → Zdravý imunitní systém se takto brání proti nebezpečí v podobně virů, bakterií a dalších škodlivin.
 - → Imunitní systém alergika takto reaguje i na běžné látky, které zdravému člověku neškodí. (pyl, peří, srst zvířat,...)⁹⁴

3. ČÁST

- **DRUHY ALERGENŮ:**
 - Prach
 - Pyly
 - Včely, vosy, roztoči
 - Domácí a hospodářská zvířata
 - Plísně a další mikroorganismy
 - Potraviny⁹⁵
- **LÉČBA ALERGIE:**
 - **Odstranění alergenu** (Př. Pokud jsem alergický na lepek, vyhýbám se potravinám, které lepek obsahují.)
 - **Úlevové léky** - neřeší léčbu alergie, pouze potlačení jejích nepříjemných symptomů
 - **Inhalační kortikoidy** – podávají se v případě dechových obtíží⁹⁶

⁹⁴ Alergie. *Moje zdraví* [online]. Praha: CZECH NEWS CENTER, 2022 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: <https://www.mojezdravi.cz/nemoci/alergie-2553.html>

⁹⁵ Alergeny. *WikiSkripta* [online]. Brno: MEFANET, 2019 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: <https://www.wikiskripta.eu/w/Alergeny>

⁹⁶ Alergie. *Moje zdraví* [online]. Praha: CZECH NEWS CENTER, 2022 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: <https://www.mojezdravi.cz/nemoci/alergie-2553.html>

VII. CHRONICKÝ ÚNAVOVÝ SYNDROM

1. ČÁST

- Civilizační choroby jsou nemoci, které **souvisejí s životem v moderní civilizaci a s nezdravým životním stylem.**
- Můžeme je označit za nemoci „**MODERNÍ DOBY**“
- Na jejich vzniku se podílí nadměrná konzumace vysoce kalorických potravin, nedostatek pohybu, nekvalitní spánek, stres, alkohol, kouření, znečištěné životní prostředí.
- Nejsou infekční, ale jsou dlouhodobé.
- Mezi časté civilizační choroby patří **CHRONICKÝ ÚNAVOVÝ SYNDROM**

2. ČÁST

- **CHRONICKÝ ÚNAVOVÝ SYNDROM**

- o Jedná se o chronickou únavu = neustává
- o Nemoc se projevuje pocitem hlubokého a trvalého vyčerpání, což vede k neschopnosti cokoli dělat.
- o Odpočatě se lidé postižení únavovým syndromem necítí nikdy, nepomůže relaxace, dovolená ani klidový režim.
- o Tělo ztrácí velké množství energie, čímž se snižuje i jeho imunita. Organismus přestává normálně fungovat a může začít i kolabovat.⁹⁷

3. ČÁST

PŘÍZNAKY CHRONICKÉHO ÚNAVOVÉHO SYNDROMU

- Mimořádně vysilující únava
- Nemocní špatně spí a neprobouzí se odpočatí
- Mezi časté příznaky patří bolesti hlavy, svalů, kloubů, bolesti v krku
- zhoršení paměti
- neschopnost soustředit se⁹⁸

LÉČBA

- Vyhýbat se fyzické námaze a stresu a celkově zvolnit životní styl
- Trénování paměti, pozitivní myšlení, cvičení a kaloricky vyvážená strava
- Potravinové doplňky - podporují energii a imunitní systém, snižují únavu a pocit vyčerpání⁹⁹

⁹⁷ Únavový syndrom. *Feminus* [online]. Ostrava: Primulus Group, 2022, 25. 2. 2020 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://www.feminus.cz/blog/zdravi/unavovy-syndrom/?gclid=Cj0KCQiAmaibBhCAARIsAKUlakSTK6gDhOea8fGNzRnJln7tAZKajlKJIAeLyhJ2ureu03BQ9XY_WFwaApduEALw_wcB

⁹⁸ Únavový syndrom. *Feminus* [online]. Ostrava: Primulus Group, 2022, 25. 2. 2020 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://www.feminus.cz/blog/zdravi/unavovy-syndrom/?gclid=Cj0KCQiAmaibBhCAARIsAKUlakSTK6gDhOea8fGNzRnJln7tAZKajlKJIAeLyhJ2ureu03BQ9XY_WFwaApduEALw_wcB

⁹⁹ Únavový syndrom. *Feminus* [online]. Ostrava: Primulus Group, 2022, 25. 2. 2020 [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: https://www.feminus.cz/blog/zdravi/unavovy-syndrom/?gclid=Cj0KCQiAmaibBhCAARIsAKUlakSTK6gDhOea8fGNzRnJln7tAZKajlKJIAeLyhJ2ureu03BQ9XY_WFwaApduEALw_wcB

VIII. NÁDOROVÁ ONEMOCNĚNÍ (RAKOVINA)

1. ČÁST

- Civilizační choroby jsou nemoci, které **souvisejí s životem v moderní civilizaci a s nezdravým životním stylem.**
- Můžeme je označit za nemoci „**MODERNÍ DOBY**“
- Na jejich vzniku se podílí nadměrná konzumace vysoce kalorických potravin, nedostatek pohybu, nekvalitní spánek, stres, alkohol, kouření, znečištěné životní prostředí.
- Nejsou infekční, ale jsou dlouhodobé.
- Mezi časté civilizační choroby patří **NÁDOROVÁ ONEMOCNĚNÍ**

2. ČÁST

- NÁDOROVÁ ONEMOCNĚNÍ

- Může vzniknout kdekoli na těle.
- **NÁDOROVÉ BUŇKY:** Vymykají se kontrole a získávají schopnost se rychle dělit, pronikat do zdravých tkání a ničit je.
- **Nezhoubné nádory** - Zůstávají na místě svého vzniku, mohou svým objemem utlačovat okolní tkáň, ale nikam dál do těla se nešíří.
- **Zhoubné nádory** - Pronikají do svého okolí a poškozují další tkáň a orgány.
- Z nádoru se také mohou uvolnit jednotlivé buňky, které pak putují krví nebo lymfatickým systémem na jiné místo.¹⁰⁰

3. ČÁST

- NEJČASTĚJŠÍ DRUHY RAKOVINY + JEJICH PŘÍČINY

- **rakovina prsu** (bulka v prsu)
- **rakovina děložního čípku** (bolesti v podbřišku, vodnatý až krvavý výtok, urologické komplikace)
- **rakovina tlustého střeva** (krev ve stolici, časté střídání průjmu a zácpy)
- **rakovina plic** (kašel, chrapot, vykašlávání krve)
- **rakovina jater** (žloutenka, zvětšení jater)
- **rakovina mozku** (epilepsie, bolesti hlavy)¹⁰¹

- LÉČBA

- Pokud je to možné, je nejnadhějším způsobem, jak zastavit šíření rakoviny, chirurgické odstranění nádoru.
- Chemoterapie
- Radioterapie (ozařování)
- Termoterapie, imunoterapie, hormonální terapie a alternativní medicína,...¹⁰²

¹⁰⁰ Nádorové onemocnění. *Mojemedicina.cz* [online]. Praha: ROCHE, 2022 [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: <https://www.mojemedicina.cz/pruvodce-pacienta/diagnozy/zhoubne-nadory-tlusteho-streva-a-konecniku/nadorove-onemocneni.html>

¹⁰¹ Rakovina. *Moje zdraví* [online]. Praha: CZECH NEWS CENTER, 2022 [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: <https://www.mojezdravi.cz/nemoci/rakovina-5628.html>

¹⁰² Rakovina. *Moje zdraví* [online]. Praha: CZECH NEWS CENTER, 2022 [cit. 2022-11-09]. Dostupné z: <https://www.mojezdravi.cz/nemoci/rakovina-5628.html>

Příloha č. 2 Dotazník pro žáky

- 1. Myslíte, že jste se při hodině vedené formou kooperativního vyučování dozvěděli:**
 - a. více informací, než při běžné výuce
 - b. stejně informací, jako při běžné výuce
 - c. méně informací, než při běžné výuce

 - 2. Když vám bylo sděleno, že vaše práce ovlivní úspěšnost celé skupiny:**
 - a. Snažil/a jsem se pracovat více, než při běžné skupinové práci.
 - b. Snažil/a jsem se pracovat stejně, jako při běžné skupinové práci.
 - c. Snažil/a jsem se pracovat méně, než při běžné skupinové práci.

 - 3. Nastaly při komunikaci ve vaší skupině komplikace? (Pokud ano, jaké?)**
 - a. ANO
 - b. NE, vše proběhlo bez komplikací

 - 4. Plnil ve vaší skupině každý člen svou přidělenou funkci? (Pokud ne, proč tomu tak bylo?)**
 - a. ANO
 - b. NE

 - 5. Co se vám na hodinách líbilo/nelíbilo, popřípadě, co byste na proběhlých hodinách vedených kooperativní formou výuky změnili?**

 - 6. Myslíte, že jste si zapamatovali více informací, než při běžné výuce?**
 - a. ANO
 - b. NE

 - 7. Jaké formy výuky používají vaši učitelé nejčastěji? *(Jaké mohou být formy výuky najdete na str. 3.)**
-

- 8. Používají vaši učitelé kooperativní formu výuky v jiných předmětech? (Pokud ano, v jakých?)**
- a. ANO
 - b. NE
- 9. Chtěli byste, aby byla forma kooperativního vyučování častěji využívána vašimi učiteli i v jiných předmětech?**
- a. ANO
 - b. NE
- 10. Seřadte formy vyučování podle vašich preferencí. (1 = nejoblíbenější, 4 = nejméně oblíbená) *(Vysvětlivku všech níže vypsanych forem výuky najdete na str. 3.)**
- a. Kooperativní forma výuky
 - b. Skupinová forma výuky
 - c. Frontální forma výuky
 - d. Projektová forma výuky
- 11. Napište prosím, proč je forma, kterou jste v 10. otázce označili číslem 1 vaše nejoblíbenější? (Napište prosím v krátkosti.)**
- 12. Napište prosím, proč je forma, kterou jste v 10. otázce označili číslem 4 vaše nejméně oblíbená? (Napište prosím v krátkosti.)**
- 13. Vyhledali jste si doma potřebné informace o civilizační chorobě, kterou zpracovávala vaše skupina?**
- a. ANO
 - b. NE
- 14. Splnili všichni členové vaší skupiny domácí přípravu a přinesli potřebné materiály?**
- a. ANO
 - b. NE

***Vysvětlivka k otázkám č. 7 a 10**

Formy výuky mohou být např.:

- **Kooperativní** – Forma výuky, kterou jste absolvovali poslední 2 vyučovací hodiny rodinné výchovy. Všichni musíte ve skupině pracovat, jestliže chcete splnit zadaný úkol. Může totiž nastat změna např. v následném promíchání členů vašich skupin a ten, kdo do té doby nepracoval zjistí, že nemá dostatek informací k dokončení úkolu.
- **Frontální** – Forma výuky, při které stojí učitel před tabulí a vykládá látku.
- **Skupinovou** – Práce ve skupinách, kde NEDOCHÁZÍ k promíchávání členů jednotlivých skupin a jejich práce na sobě není závislá.
- **Projektovou** – Forma výuky, při které žák, nebo skupina žáků tvoří projekt na určité téma.
- **Individualizovanou** – Žák je odpovědný za svojí práci. Má např. pevně zadaný úkol na celý měsíc a musí ho samostatně plnit. Tím je rozvíjena jeho samostatnost a odpovědnost za jeho práci.

Příloha č. 3 Rozhovor s paní učitelkou

- 1. Myslíte si, že byli žáci při práci soustředění a snažili se pracovat pro úspěch celé skupiny?**
 - Vždy je potřeba žáky co nejvíce namotivovat, častěji jim připomenout proč danou práci dělají, ale myslím, že v rámci možností žáci spolupracovali a snažili se dosáhnout cíle.
- 2. Co se Vám na hodině líbilo/nelíbilo, popřípadě, co byste na proběhlé hodině vedené kooperativní formou výuky změnila?**
 - Líbilo se mi, že vše bylo krásně připravené, takže zde nebyl žádný zádrhel. Záleželo na složení žáků a od toho se práce odvíjela. Myslím, že to bylo v pořádku.
- 3. Používáte kooperativní formu výuky ve svých hodinách?**
 - Používám kooperativní formu výuky jednou do měsíce na hodinách rodinné výchovy.

4. Které jiné formy vyučování se vám nejvíce osvědčily a používáte je ve svých hodinách? (Zdůvodněte prosím)

- Frontální výuka se mi osvědčila, co se týká kázně, připravenosti dětí, zapisování informací, které jsou důležité pro následné využití při práci ve skupinách. Tuto formu výuky považuji za základní. Dále využívám skupinovou formu výuky (skupinové práce), projektovou formu výuky (třídní/mezitřídní projekty, referáty). Snažím se formy výuky střídat a měnit.

5. Jaké myslíte že má kooperativní vyučování výhody / nevýhody?

- Výhodou je možnost spolupráce žáků, mohou se dohadovat, rozvíjí své tvořivé myšlení. Nevýhodou je pro mě hluk, protože jsem staršího věku. Dále se jim častěji musí opakovat, na co se mají zaměřit, aby dosáhli tíženého cíle.

6. Porovnejte prosím funkčnost kooperativní formy výuky s formami výuky, které nejčastěji při své výuce používáte.

- Myslím, že kooperativní forma výuky lze realizovat stejně tak, jako ostatní mnohdy hojněji využívané formy výuky. Myslím, že tato forma výuky podporuje spolupráci a tvořivou schopnost žáků. Učitel musí být připravený, aby ve třídě proběhla spolupráce a podpora tvořivého myšlení.
- Rozhodla jsem se, že na stejném principu realizuji hodiny rodinné výchovy i ve dvou zbylých třídách 9. ročníku a výsledné práce si žáci znovu odprezentují hromadně ve formě mezitřídního projektu. Chtěla bych tímto kooperaci rozvíjet i v ostatních třídách.

Příloha č. 4 Rozpracované projekty skupin 1-7

OBEZITA

- nemoc moderní doby
- civilizace dává více času, které se využívá k jídlu.
- příčiny: přejídání, příjem energie větší než výdej, nedostatek pohybu, málo spánku
- metabolické komplikace: cukrovka, srdeční onemocnění a cévy, polycystický vaječník a metabolický syndrom.

Bulimie

- onemocnění s opakovaným přejídáním a s následným vyvoláním zvracením, které vedou k narušení kyselosti
- onemocnění trvá několik dní
- hlavní příčiny: mentální problémy, nízké sebevědomí, stres, nedostatek spánku, stres
- následky mentální bulimie: útrava, řídká stolice, dehydrace, psychická labilita
- psychická labilita (narušení)
- porucha cyklu
- léčba mentální bulimie
- psychoterapie
- některých případech je nutné užívat léky

Mentální Anorexie

Jsou to civilizační nemoci, které souvisejí
životem v moderní civilizaci a s nezdravým životním
stylem. Můžeme se označit za nemoc „moderní doby“
Kde se však vzniká ze podoby moderní konzumace
výsoce kalorických potravin, nedostatek pohybu, neekvilibrium
spánku, stres, alkohol, kouření, znečištěné živ. prostředí:
Nesou infekční, ale jsou dlouho době

První příznaky?

CUKROVKA

- civilizační choroby jsou nově. Měl fyzicky a životem
- moderní civilizace a s moderním životním stylem
- patřila je označil on uveřejnil "MODERNÍ DOBY"
- na jejich vzniku se podílí moderní životní styl: rychlá strava, nedostatek pohybu, nedostatek spánku, stres, alkohol, kouření, znečištěné prostředí
- nejvíce se projevuje u lidí s ~~obezitou~~ obezitou
- má se také vztahem choroby jako CUKROVKA (Diabetes mellitus)

DEPRESE

- duševní choroba
- patří mezi civilizační choroby: souvisí s životem v moderní civilizaci a nezdravým životním stylem
- nemoc "moderní doby"
- podíl na vzniku: konzumace vysoké kalorické potravy, nedostatek pohybu, nekusitelní spánek, stres, alkohol, kouření, znečištěné prostředí
- nepříjemná, dlouhodobá
- civilizační choroba - deprese, úzkost, úzkostlivost, syndrom vyhoření (posttraumatická deprese)
- rozdělení: lehká, středně těžká, těžká
- léčba: Léky - Antidepressiva, Antipsychotika - užívat dlouhodobě dle lékařského předpisu
Psychotherapie - účinná při lehkém a středním typu - pomáhá porozumět co se s ním v nemoci děje, není to

Alergie

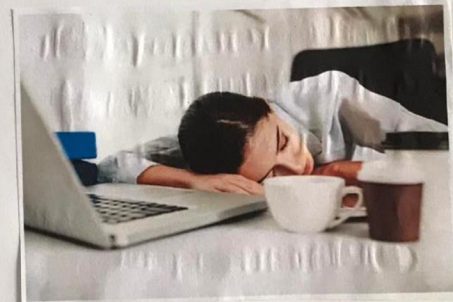
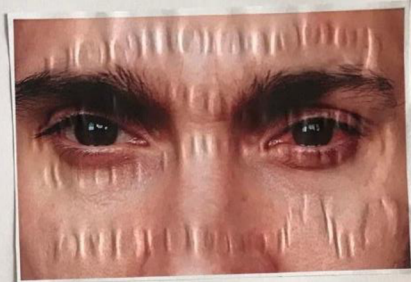
Civilizační choroby

- jsou to nemoci, které souvisí s životem v moderní civilizaci a ne zdravím životním stylem = moderní doby

Chronický únavový syndrom

Choroby jsou nemoci, souvisejí s životem v moderní civilizaci a s ne zdravím životním stylem. Často je můžeme za nemoci "Moderní doby". Konzumace vysoké kalorické potraviny, nedostatek pohybu, nekvalitní spánek, stres, alkohol, kouření a znečištění.

Příloha č. 5 Dokončené projekty skupin 1-7

OBEZITA

- nemoc moderní doby
- civilizace člověk žije nemocí, které souvisí s životem.
- příčiny: přejídání, příjem energie větší než výdej, neobrábí jídlo, málo pohybu.
- zdravotní komplikace: cukrovka, srdece a cévy, polévková s tlakem a mentální.

Bulimie

- onemocnění s opakovaným přejídáním a s následným vyvoláním zvracením, které vedou ke značné hubnutí
- onemocnění patří mezi duševní
- hlavní příčiny: mentální bulimie, nízká sebevědomí, brandy, sport, nadváha, stres
- následky mentální bulimie: únava, špatná chuť, dehydratace, psychická labilita, porucha spánku (zvracením)
- porucha cyklu
- léčba mentální bulimie
- psychoterapie
- některých případech je nutné užívat léky

neúrodné
mucosin

Mentální Anorexie

Jsou to civilizační nemoci, které souvisejí
životem v moderní civilizaci a s nezdravým životním
stylem. Můžeme se označit za nemoci „moderní doby“
kteřá na sešich vzniká ze podtlý moderní konsumace
vysoce kalorických potravin, nedostatku pohybu, nevolitím:
spánku, stres, alkohol, kouření, znečištění živ. prostředí:

Nesou infekční, ale jsou dlouho dobu

Příčiny: pohlavní vývoj na doboroku, postava, málo
selvúvěrení, metabolické nebo endokrinní poruchy

rodiny.
Následí: silnější kůže, snížení tvorby kůže,
opuštění vlásky.

Lečba: psychotropní léky - antidepressiva, anxiolytika
- podporují chuť k jídlu

- V období puberty a období předmenstruace - snížení
střední množství kůže (zejména v oblasti paží a stehen)
- hlavně u žen, ale pohybu a chápání

CUKROVKA

- cukrovka choroby jsou nemoc, která způsobuje a kontroluje
- metabolismem sacharidů a je součástí komplexního systému
- protože je součástí on nemoci "MODERNÍ DOBY"
- na jejich vzniku se podílí moderní životní styl, zejména
- vysoká kalorická potravina, nedostatek pohybu, sedavé životní
- spíše, stres, špatná živitost, rozšíření cukru v potravě
- nejsem aniž jsem ale jsou ~~to~~ důležitá
- mezi další cukrovku choroby patří CUKROVKA
- (Diabetes mellitus)

- rozšíření diabetes v celém světě
- mezi další cukrovku choroby patří CUKROVKA
- protože je součástí on nemoci "MODERNÍ DOBY"
- na jejich vzniku se podílí moderní životní styl, zejména
- vysoká kalorická potravina, nedostatek pohybu, sedavé životní
- spíše, stres, špatná živitost, rozšíření cukru v potravě
- nejsem aniž jsem ale jsou ~~to~~ důležitá
- mezi další cukrovku choroby patří CUKROVKA
- (Diabetes mellitus)

základní příčiny diabetes mellitus - první:

- celá nemoc
- změna životního stylu
- velké množství sacharidů
- špatná živitost
- sedavý životní styl
- nedostatek pohybu

1. typ diabetu se projevuje u dětí a mládeže
2. typ diabetu se projevuje u starších osob a jsou lidé s

DEPRESE

- duševní choroba
- patří mezi civilizační choroby: souvisí s životem v moderní civilizaci a nezdavým životním stylem
- nemoc "moderní doby"
- patří na vzniku: konzumace vysoké kalorické potraviny, nedostatek pohybu, neuskutlná spánková hygiiena, stres, alkohol, kouření, znečištěné prostředí
- narušení, dlouhodobé
- civilizační choroba - deprese, úzkost, úzkostná porucha, syndrom vyhoření (posttraumatická porucha)
- rozdělení: lehká, středně těžká, těžká
- léčba: Léky - Antidepresiva, Anti psychotika - u těžké deprese dle typu a příčiny
- Psychotherapie - účinná při lehkém a středním typu - pomáhá porozumět co se s tím v nemoci děje, učí ho získat kontrolu nad myšlenkami, emocemi a chováním
- smutku, ztráty zájmu
- dlouhodobé
- úbytek energie, chuť ke jídlu, náhla
- porucha spánku, rozjímání o občanské činnosti, činnosti, únavy, únavy, únavy o sebe v rozdíle

Alergie

Civilizační choroby

- jsou to nemoci, které souvisí s životem v moderní civilizaci a ne zdravím životním stylem = moderní doby

- způsoby: nadměrná konzumace potravin

nedostatek pohybu

nevhodní spánek

alkohol

kouření

znečištěné životní prostředí

- není to infekční ani dlouhodobé

- alergie je přehnaná, nepřeměřená reakce imunitního systému organismu na látky, se kterými se setkáváme v našem prostředí

- projevy: rýma, kašel, ekzém, lýšiviny, atopická dermatitida

- nejčastější alergie: prach, vlna, vlny, zvířata, lepek, pyl, mléčné výrobky

- je smrtelná

- může být dědičná

- léčba antihistaminiky - podává se většinou v sezóně podle výskytu alergie

- kortikoidy - jsou to léčiva působící imunitu převážně to znamená se zmírňují imunitní reakce

- dekonjestiva - stimuluji adrenergní receptory a působí na úlevu při nepříchodnosti nosu

... 11/2024 9B

Chronický únavový syndrom

Choroby jsou nemoci, souvisejí s životem v moderní civilizaci

a s ne zdravím životním stylem. Označit je můžeme za

nemoci: "Moderní doby", konzumace vysoké kalorie potravin,

nedostatek pohybu, nevhodní spánek, stres, alkohol, kouření a znečištění.

Projevuje se pocitem hlubokého a trvalého vyčerpání, které neschopnosti

recit se nikdy odpočítat, nepomáhá odpočívání ani klidový režim

Ztrácí velké množství energie, čine se snížuje imunita

Příznaky: Nízká únava, vyčerpání

Nemoci spánku, spí a neprobuzí se odpočítat

Časté příznaky: bolest hlavy, svalů, kloubů a křivku

